

HELIKON

1 / 2011

Irtonumero 3€

Sisällys 1/2011

- 1 **Pääkirjoitus**
Vesa Vahtikari
- 2 **Kosin ja Rodoksen turkkilaiset**
Kira Kaurinkoski
- 8 **Suomalainen kirjallisuus Krei-
kassa 1901–1956 (osa 2)**
Maria Martzoúkou
- 11 **Oliivivyöhyke ja EU**
Esko Seppänen
- 16 **Carpelan oli modernisti ja klas-
sikkojen ihailija**
Pekka Matilainen
- 17 **Assistenttina Suomen Ateenan-
instituutissa 2007–2010**
Vesa Vahtikari
- 28 **Vallankäytön ytimessä**
Sanna-Ilaria Kittelä
- 31 **Elokuva-arvostelu: Kotka**
Laura Aho
- 33 **Kirja-arvostelu: Karthago**
Maija Holappa
- 34 **Toimintakertomus ja
-suunnitelma**
Ateenan-instituutin ystävät r.y.
- 37 **Uutisia ja tapahtumia**

KANSI JA TAKAKANSI: KALLIOITA JA LUOS-
TAREITA METEORASSA. KUVAT: KATJA
JA VESA VAHTIKARI

Helikon

**SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN
YSTÄVÄT RY:N JÄSENLEHTI**

PÄÄTOIMITTAJA HUVUDREDAKTÖR
Vesa Vahtikari
puh. 050-381 5474
vesa.vahtikari@helsinki.fi

TOIMITUSSIIHTEERI
REDAKTIONSSEKRETERARE
Maija Holappa (taitto)
maija.holappa@helsinki.fi

TOIMITTAJAT REDAKTÖRER
Martti Leiwo
martti.leiwo@helsinki.fi
Pekka Matilainen
ilkka-pekka.matilainen@luukku.com

TOIMITUSKUNTA REDAKTIONSRÅD
Anneli Brown
Ralf Friberg
Mika Hakkarainen
Martti Leiwo
Pekka Matilainen

PAINOPAIKKA TRYCKORT
Nykypaino Oy

ISSN 0785-2703

**SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN YSTÄ-
VÄT RY. / FINLANDS ATEN-INSTITUTS
VÄNNER R.F.**

Puheenjohtaja / Ordförande
Ralf Friberg
rafl.friberg@surfnet.fi

Sihteeri / Sekreterare
Päivi Lammi
Juhanintie 6
11130 Riihimäki
p. 0400-853 550 (iltaisin)
ateenanystavat@gmail.com

Jäsenaktiivisuutta ja palautetta

Tämän lehden viimeisellä sivulla on Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n jäsenille suunnattu kysely. Palattuani vuodenvaihteessa 2010–2011 Ateenasta sanoin johtokunnan kokouksessa, että olisi mukavaa joskus saada palautetta tekemisistään ja olisi myös kiinnostavaa tietää, minkälaisia ihmisiä yhdistyksessämme on jäseninä. Kyselyyn voi vastata joko postitse tai sähköpostitse ja kyselyn tulokset julkaistaan syksyn Helikonissa. Toivon, että mahdollisimman moni vastaisi kyselyyn. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan johtokunnan seuraavassa kokouksessa päätettävä palkinto.

Ehdotin johtokunnalle myös, että yhdistyksemme voisi toteuttaa jonkinlaisen jäsenhankintakampanjan. Arvelen, että yhdistyksen jäsenmäärä on viime vuosina hiukan laskenut ja samalla jäsenistön keski-ikä on noussut. Olisi mukavaa saada yhdistykseen lisää nuoria innokkaita jäseniä. Jäsenhankintakampanjaan liittyen on tarkoitus painattaa yhdistykselle uusi esite, jota voi jakaa yhdistyksen matkoilla, esitelmissä ja jäsenilloissa. Kenties muutamia esitteitä lähetetään myös jokaiselle jäsenelle, ja henkilö, joka hankkii yhdistykselle eniten uusia jäseniä, palkitaan jollain sopivalla palkinnolla (tämä ei ole vielä varma lupaus, sillä johtokunta ei ole virallisesti päättänyt asiasta).

Voi sitä palautetta antaa muutenkin kuin kyselyyn osallistumalla. Tuossa viereisellä sivulla on allekirjoittaneen puhelinnumero ja sähköpostiosoite.

Hauskaa kesää kaikille! ■

VESA VAHTIKARI

Kosin ja Rodoksen turkkilaiset: osmanien valtakunnan alaisista Kreikan kansalaisiksi

Aloin tutkia Kosin ja Rodoksen turkkilaisia pari vuotta sitten laajemman ranskalaisen Balkanin-tutkimusohjelman¹ puitteissa. Tutkimukseeni olen saanut rahoitusta myös Niilo Helanderin säätiöltä. Kyseessä on meneillään oleva työ, jossa tutkin edellä mainitun ryhmän sosiaalisen organisaation muotoja, avioliitto- ja identiteettistrategioita, transnationaalisia muuttoliikeitä sekä (muuta) yhteyksiä Turkkiin. Virallisesti Kreikassa puhutaan muslimeista, ei turkkilaisista. Tässä artikkelissa käytän kumpaaakin nimitystä lomittain. Ohessa julkaistaan ote tutkimustuloksista.

"NYT KAIKKI ON HYVIN. *Kreikkalaisten (ortodoksien) kanssa olemme kuin veljekset. Ennen, Kyproksen tapahtumien aikana oli vaikeata. [...] Moskeijaan laitettiin pommi. [...] Moni pelästyi ja lähti Turkkiin.*" Kosin ja Rodoksen turkkilaiset edustavat historiallista vähemmistöä, joka on elänyt näillä saarilla vuodesta 1522 lähtien osmanien valtakunnan alaisina. 1800-luvun lopulla, Kreetan piirityksen jälkeen, moni Kreetan muslimi liittyi heidän joukkoonsa. Italian hallintokauden aikana (1912-1943) muslimit muodostivat uskonnollisen yhteisön. Kun Dodekanesian saariryhmä vuonna 1947 liitettiin Kreikan valtioon, valtaosasta tuli Kreikan kansalaisia. Vuonna 1923, jolloin Lausannen sopimus Kreikan ja Turkin välillä allekirjoitettiin, Dodekanesian saariryhmä kuului Italialle; näin ollen Kosin ja Rodoksen muslimeille ei myönnetty vähemmistöoikeuksia kuten läntisen Traakian muslimeille; heitä ei liioin pakotettu lähtemään Turkkiin niin kuin lähes kaikkia muita Kreikassa tuolloin olleita muslimeja. Vakoufeille ja turkkilaisille kouluille kuitenkin myönnettiin erikoisasema.

Sodan jälkeen Dodekanesian saariryhmässä oli arviolta 9 000 turkkilaista. Tänä päivänä heitä arvioidaan olevan noin 5000, joista 3000–3500 Rodoksella ja 1500–2000 Kosilla. Vuodesta 1973 lähtien kaikki oppilaat käyvät kreikkalaisia kouluja. Yhteisön piirissä puhutaan edelleen turkin kieltä.

1990-luvun loppuun saakka Kreikassa vähemmistöoikeuksien kunnioittamista pidettiin

pitkälti Lausannen sopimuksen asettamana velvoitteena, joka perustui molemminpuolisuuteen. Toisin sanoen läntisen Traakian muslimien oikeuksien kunnioitus riippui siitä, miten Turkki kohteli kreikkalaista vähemmistöään Istanbulissa, Imvroksessa ja Tenedoksessa.² On ehdotettu, että Kosin ja Rodoksen muslimit, jotka ovat kansainvälisten sopimusten ulottumattomissa, ovat kärsineet eniten Kreikan ja Turkin välisistä jännitteistä. Tänä päivänä kuitenkin näyttäisi siltä, että Kosin ja Rodoksen muslimit ovat integroituneet paremmin ympäröivään kreikkalaiseen yhteisöön ja talouselämään kuin läntisen Traakian muslimit, jotka ovat Lausannen sopimuksen suojeluksen alaisena ja nauttivat muodollisista vähemmistöoikeuksista. Myös Kosin ja Rodoksen muslimiyhteisöjen välillä on eroja. Kaiken kaikkiaan olemme tekemisissä kolmen erityyppisen muslimiyhteisön kanssa; jokaisella on erikoisuutensa ja integraatioagendansa, myös etnisyyden säilyttämisessä on eroja.

Dodekanesian saariryhmän liittäminen Kreikan valtioon sekä Kyproksen konflikti, joka johti aseelliseen selkkaukseen vuonna 1974, pakotti monet turkkilaiset jättämään kotinsa ja muuttamaan Turkkiin. Haastatteluaineiston mukaan 1960- ja 1970-luku olivat erityisen vaikeata aikaa, jolloin turkkilaisten peltoja, karjaa ja liikkeitä tuhottiin; kouluissa ja terveydenhuollon pii-

KOS: IBRAHIM DEFTERTAR MOSKEJA. KUVAT: KIRA KAURINKOSKI.

kuitenkin "ulkomaalaisia" (*xenoi*) eivätkä näin ollen käy aviokumppanista.

Väkinäinen kreikkalaistamispolitiikka alkoi vuonna 1967 everstien vallankaappauksen jälkeen. Turkkilaiset koulut ja turkin kielen opetus lakkautettiin vuonna 1972. Myös uskonnon harjoittamista rajoitettiin. Vuosikymmenten saatossa moni moskeija on siirtynyt Rodoksen (ja Kosin) metropoliitan alaisuuteen ja muuttunut kirkoksi. Toiset on vuokrattu ja niistä on tullut varastoja, liikkeitä tai raunioita. Tänä päivänä Rodoksella on edelleen kaksitoista moskeijaa, mutta vain yksi niistä, Rodoksen vanhassa kaupungissa sijaitseva Ibrahim Pasha -moskeija on toiminnassa. Rukoushetki toimitetaan kerran viikossa, perjantaisin. Hiljattain restauroitu Suleiman Sultan -moskeija toimii lähinnä museona. Sultan Mustafa -moskeija toimii muslimien avioliittopalatsina. Kosilla on kaksi päivittäin toimivaa moskeijaa, yksi Kosin kaupungissa ja toinen Platanimisessä muslimikylässä, jossa suurin osa Kosin muslimista asuu. Platani ei kuitenkaan ole mikään muslimighetto; tänä päivänä puolet väes-

rissä heitä syrjittiin vieläkin pitempään. Yleensä maasta lähtö merkitsi Kreikan kansalaisuuden menettämistä. Moni menetti myös omaisuutensa. Paikallisten arvioiden mukaan noin 4 000 Kosin ja Rodoksen muslimia menetti Kreikan kansalaisuuden tällä tavalla. Osa sai Turkin tai jonkin muun maan kansalaisuuden, osa jäi kokonaan vaille kansalaisuutta. 1960- ja 1970-luvulla toiset muuttivat Länsi-Euroopan maihin työn perään. Myöhemmin kreikkalaisia ortodokseja kehoitettiin palaamaan Kreikkaan. Muslimien kohtalo oli toinen; moni menetti kansalaisuutensa ja sai kieltävän vastauksen, kun yritti kirjata ulkomailla syntyneen lapsensa kreikkalaiseksi.

Niiden joukossa, jotka jäivät perinteisille asuinpaikoilleen, erityisesti Rodoksella, moni menetti kielensä ja uskontonsa. Rodoksella seka-avioliitot alkoivat yleistyä 1970-luvulla. Paikallisten arvioiden mukaan kolmenkymmenen viime vuoden aikana Rodoksella on solmittu noin 400 seka-avioliittoa. Mieluiten avioliitot solmitaan oman yhteisön sisällä. Jos sopivaa aviokumppania ei löydy, avioliitto ortodoksin tai muiden kristittyjen kanssa on vaihtoehto. Yksi vaihtoehto on avioliitto Turkin turkkilaisten kanssa. Rodoksella avioliitot Turkin turkkilaisten kanssa ovat melko harvinaisia. Tämä selittyy mentaliteetti- ja kulttuurieroilla. Kieli on myös esteenä, sillä Rodoksella nuoremmat sukupolvet eivät juuri puhu turkkia. Kosilla muslimiyhteisö on pienempi ja konservatiivisempi. Avioliitot pyritään solmimaan omassa yhteisössä tai Turkin turkkilaisten kanssa. Seka-avioliitot kristittyjen kanssa ovat harvinaisia; musliminaisille niitä ei hyväksytty edes sosiaalisesti. Viime aikoina maahan tulleiden siirtolaisten joukossa on suuri määrä muslimeja, paikallisten silmissä nämä ovat

KOS: PLATANIN MOSKEJA.

KOS: PLATANI.

töstä on ortodokseja ja koulussa kaikki opettajat ovat ortodokseja.

Kummallakin saarella on myös useita muslimihautausmaita. Rodoksella kaupungin ulkopuolella sijaitseva suuri Pyhän Dimitrioksen hautausmaa on jaettu neljään osaan eri uskontokuntien mukaan. Siellä on omat apikkansa niin ortodokseille, katolilaisille, juutalaisille kuin muslimeilkin. Joissakin kylissä on myös vanhoja hautausmaita. Nämä muslimihautausmaat palvelevat paikallista muslimiväestöä sekä saarilla olevia muslimisiirtolaisia. Tämä on huomion arvoista, kun ajatellaan, että Ateenassa, jossa on noin 100 000 muslimisiirtolaista, ei edelleenkään ole muslimihautausmaata.

Tärkeä instituutio muslimiyhteisön elämässä on vakouf-säätiö. Sen tehtäviin kuuluu muslimiyhteisön omaisuuden hallinta ja restaurointi. Vakoufin toiminnasta Kreikassa (Traakiassa ja Dodekanesian saarilla) säädetään erityisin laein; kyseessä on osa laajempaa vähemmistösuojelulakipakettia. Käytännössä näitä lakeja ei aina ole noudatettu. Kolmenkymmenen viime vuoden aikana Kosilla ja Rodoksella vakoufin asioista on päättänyt Kreikan viranomaisten suoraan asettama neuvosto. Näiden vuosien aikana suuri määrä vakoufin omaisuutta (kiinteistöjä ja maata) on myyty tai vuokrattu. Moni vakoufin kiinteistö toimii liikkeenä, kahvilana, leikkikenttänä tai varastona. Vakoufin maille puolestaan on rakennettu hotelleja. Kosilla tilanne on parempi. Kuulemma poliittinen painostus on ollut erityisen voimakasta Rodoksella, missä muslimiväestö oli suurempi ja vakouf vauraampi. Toisaalta Kosilla muslimiyhteisö on paremmin järjestäytynyt ja yhtenä-

sempi. Heillä oli myös vahvemmat johtajat, jotka osasivat pitää puolensa paremmin.

Rodoksen viimeinen mufti kuoli vuonna 1974. Sen jälkeen viranomaiset eivät ole nimittäneet uutta muftia. Tänä päivänä Kosin muslimiväestöllä on käytössään imaami, vara-imaami ja muezzin. Rodoksella, jossa väestö on suurempi, on imaami ja muezzin. Se, että Kreikan viranomaiset eivät tunnusta Rodoksen muftin olemassaoloa instituutiona, on osa epäjohtamukaisuuksia, joita Kreikan vähemmistöpolitiikka on täynnä. Nykyisten lakien mukaan Kreikan viranomaiset nimittävät Kreikassa toimivat muftit. 1980-luvun puolivälistä lähtien Turkin valtio ja osa Kreikan muslimivähemmistöä on vastustanut tällaista käytäntöä sillä seurauksella, että Komotinissä ja Xanthissa, maan kahdessa tärkeimmässä muftistuimessa, on kaksi muftia: yksi, joka on Kreikan viranomaisten nimittämä, ja toinen, jonka kansa on valinnut ja tunnustanut. Maan kolmannessa muftistuimessa, Didimoteihossa, mufti-instituutio ei toimi kunnolla.³

KOSIN JA RODOKSEN MUSLIMIYHTEISÖT VUODEN 1990 JÄLKEEN

Euroopassa vuoden 1990 jälkeen tapahtuneiden poliittisten muutosten seurauksena, uusien siirtolaisten tulon, parantuneiden EU:n ja Turkin suhteiden sekä EU-instituutioiden painostuksen myötä tilanne on muuttumassa. Vuonna 2000 Kosilla ja Rodoksella perustettiin paikalliset muslimijärjestöt. Itse asiassa aloite tehtiin jo

RODOS: MURAT REIS.

1980-luvun puolivälissä; vuonna 2000 myös viranomaiset virallisesti hyväksyivät järjestöjen olemassaolon. Muslimijärjestöt järjestävät turkin kielen kursseja ja tanssikursseja, myös matkoja ja retkiä Turkkiin yleensä yhteistyössä Turkin puolella toimivien järjestöjen kanssa. Toisinaan myös Turkin Rodoksen pääkonsulaatti tukee näitä matkoja. Kurssit ja matkat on etupäässä suunnattu nuorisolle. 2000-luvun lopulla molemmat järjestöt ovat lisäksi hankkineet ylimmäikäisen *Hocan* eli Opettajan Pohjois-Kreikasta. Molemmat *Hocat* ovat saaneet teologisen koulutuksensa Turkissa. Kosilla ja Rodoksella he avustavat imaamia ja vara-imaamia näiden tehtävissä, lukevat ja selittävät Koraania turkiksi. Uudet Opettajat ovat kansan mutta eivät kreikkalaisten viranomaisten tunnustamia. Järjestöt maksavat heidän palkkansa. Ajatuksena on, että heidät nimitettäisiin Rodoksen imaamin ja Kosin vara-imaamin virkoihin nykyisten toimihenkilöiden jäädessä eläkkeelle. Hiljattain järjestöt ovat esittäneet virallisen pyynnön Kreikan opetusministeriölle, että turkin kieli ja islamin opetus saatisiin osaksi kouluohjelmaa. Muut vaatimukset koskevat moskeijojen avaamista ja *Hocien* nimitämistä. Rodoksen vakoufin mukaan kiinnostus turkin kieltä ja islamia kohtaan on pientä ja koskee vain pientä vähemmistöä, jonka tavoitteena on saada aikaan samanlainen tilanne kuin läntisessä Traakiassa, jossa muslimeilla on virallinen vähemmistöstatus; vähemmistökouluissa turkin kieli ja islamin opetus kuuluu kouluohjelmaan.

Yksi ajankohtainen hanke koskee Rodoksen Murad Reis -hautausmaa-kompleksin restauroin-

tia. Kyseessä on tärkeä 1500-luvulta peräisin oleva historiallinen kohde. Vuoteen 1974 saakka myös Rodoksen muftin residenssi sijaitsi täällä. Hautausmaan restaurointia silmällä pitäen on tehty kaksi erillistä tutkimusta, yksi Kreikassa ja toinen Turkissa. Virallisesti yhteistyöstä ei ole sovittu. Tällä hetkellä Murad Reis on vuokrattu Rodoksen kunnalle, joka suunnittelee tontille musiikkitalon rakentamista. Toinen mielenkiintoinen hanke koskee osmaanihistorian museon perustamista Rodoksen vanhan kaupungin kellotorniin. Kyseessä on Istanbulissa sijaitsevan turkkilaisen yksityisen säätiön hanke.

Kaiken kaikkiaan kreikkalainen ICOMOS (*International Council on Monuments and Sites*) on rekisteröinyt 2 300 julkista osmanian ajan monumenttia Kreikassa. Näiden joukossa on moskeijoita, minareetteja, koraani-kouluja, siltoja, puolustuslinnoja, vesiputkia, jne. Tänä päivänä 90% näistä rakennuksista kuuluu Kreikan valtiolle. Suurin osa on huonossa kunnossa. Verrattuna tilanteeseen muualla Kreikassa, Dodekanesian saarilla ja myös Kreetalla tämä kulttuuriperintö on melko hyvin säilynyt.⁴

Laajasti ottaen Kosin ja Rodoksen muslimit pitävät nykyään samoja vaatteita, käyvät samoja kouluja ja tekevät samoja töitä kuin ortodoksinen valtaväestö. 1990-luvun puolivälistä lähtien ovat monet muslimit jatkaneet koulutustaan lukiossa ja myöhemmin kreikkalaisissa yliopistoissa. Vuosien varrella sisäänpääsyä kreikkalaisiin yliopistoihin on helpotettu positiivista syrjintää edistävällä lainsäädännöllä ja kiinteistöpaikoilla. Toisaalta opiskelu Turkissa ei enää estä hyvää elämää ja uran tekemistä Kreikassa.

RODOS: PYHÄN DIMITRIN MUSLIMIHAUTAUSMAA.

RODOS: HÄÄT.

Paikallisesti muslimit tunnetaan ahkerina työntekijöinä. Suurin osa on yksityisiä yrittäjiä ja he työskentelevät maanviljelyn tai turismin parissa. Heidän joukossaan on paljon mekaanikoja, tekniikkoja, kauppiaita, ravintoloitsijoita sekä rakennusalan ammattilaisia ja urakoitsijoita. Yleensä yritykset polveutuvat isältä pojalle. Jotkut työskentelevät julkisen sektorin alemmissa tehtävissä. Yliopiston käyneiden joukossa muutama on saanut viran julkisen hallinnon tai koulutuksen parissa, muutama muu on avannut yksityisen kielikoulun.

Osittain Kosin ja Rodoksen muslimien melko hyvä paikallinen integraatio ja myös laajemmin kreikkalaisessa yhteiskunnassa selittyy alueen taloudellisella kehityksellä, erityisesti turismin kasvulla. Ehkäpä vieläkin tärkeämpää on se, että Kosilla ja Rodoksella muslimit käyvät kreikkalaista koulua yhdessä ortodoksisen valtaväestön kanssa. Koulussa he omaksuvat kreikan kielen ja kreikkalaisen kansallisen itsetunnon. Läntisessä Traakiassa ihan viime aikoihin saakka vähemmistökouluissa oppilaat ovat oppineet turkkia ja omaksuneet turkkilaisen kansallisen itsetunnon, mikä on helpottanut heidän integraatiotaan Turkissa. Sen sijaan he eivät aina ole oppineet niitä taitoja, jotka olisivat helpottaneet heidän integraatiotaan Kreikassa. Viimeisimpien tutkimusten mukaan Läntisen Traakian muslimien integraatio kreikkalaisessa yhteiskunnassa ja talouselämässä on edelleen heikkoa.

Niin ironiselta kuin se kuulostaakin, Kosin ja Rodoksen muslimien parantunut sosiaalinen asema selittyy myös Balkanilta, Lähi-idästä ja Aasiasta vuoden 1990 jälkeen tulleiden siirtolaisten myötä; he tekevät "likaisimmat" ja raskaimmat työt. Lisääntyneen rikollisuuden vuoksi

siirtolaisista on tullut kaiken pahan syntipukki. Yleensä toiset kansallisuudet herättävät enemmän aggressioita kuin toiset. Kosilla ja Rodoksella niin kuin myös muualla Kreikassa albaaneilla ja bulgarialaisilla on erityisen huono maine.

Identiteetti perustuu pitkälti kieleen ja uskontoon. Viimeisimpien kielitieteellisten tutkimusten mukaan Rodoksen turkkilaisten kieli on kreikan kieleen pohjautuva turkin kielen *pidgin*-variaatio. 50 viime vuoden aikana lähes koko muslimiyhteisö on siirtynyt turkin kielestä kaksikielisyyteen. Käytännössä muslimit puhuvat turkin ja kreikan kielen murretta. Nuoremmat sukupolvet puhuvat (lähes) puhdasta kreikkaa.⁵ Kosilla puhuttua turkkia ei ole erikseen tutkittu. Suuret uskonnolliset pyhät, Ramadan ja Kurban Bairam, ovat merkittäviä tapahtumia muslimiyhteisössä ja osallistuminen niiden viettoon suurilukuista. Sen sijaan tavallisena arkiperjantaina moskeijaan tulevat lähinnä siirtolaiset Egyptistä, Syyriasta, Pakistanista ja Albaniasta sekä muutama vanhempi paikallinen muslimimies. Naiset tulevat moskeijaan lähinnä suurten pyhien aikana. Yleensä lapset on ympärileikattu. Toiset matkustavat Turkkiin toimittamaan rituaalia, toiset odottavat erityisen lääkärin tuloa läntisestä Traakiasta. Lasten kannalta seka-avioliitot ovat vaikeita tapauksia. Rodoksella on ollut usea tapaus, jossa yksi vanhemmista on vienyt lapsen salaa kirkoon kastettavaksi. Toinen vanhemmista on vienyt lapsen salaa Turkkiin ympärileikattavaksi. Toisinaan lapset varttuvat ilman uskontoa. Yhteisön konservatiivisemmät jäsenet ovat varsin skeptisiä seka-aviolittojen suhteen. Heidän mukaansa nyt taas pyritään solmimaan avioliitto oman uskontokunnan piirissä. Kosilla tämä tendenssi on varsin selvä ja selittää myös Turkin turkkilaisten kanssa solmittujen aviolittojen yleistymisen. Turkkilaisia morsiamia saarelle on tuotu jo 10 - 15 vuotta; viiden viime vuoden aikana myös sulhasten kysyntä on kasvanut.

Hieman liioitellen voisi sanoa, että tänä päivänä uskonnon harjoitus ja turkin kieli on menettämässä asemaansa Kosin ja erityisesti Rodoksen muslimien keskuudessa. Siitä huolimatta suurin osa pitää itseänsä muslimina tai etnisenä turkkilaisena, myös konkreettisen muslimiyhteisön jäsenenä. Jo 1980-luvun loppupuolella **Donald Horowitz** totesi vastaavan ilmiön monikulttuurisessa ja assimilaatioon tähtäävässä Pohjois-Amerikassa (Yhdysvalloissa). Horowitz kirjoittaa: "Samalla kun etnisyyys menettää kulttuurisen

sisältönsä, kun pluralismi hyväksytään ja esteet seka-avioliitoilta poistuvat, kun vähemmistöt oppivat nopeasti englantia ja heidän taloudellinen asemansa paranee – samalla kun kaikki tämä tapahtuu – etnisyyden merkitys kasvaa".⁶

Yleensä Kosin ja Rodoksen muslimit ylistävät mielellään naapurisuhteiden erinomaisuutta korostaen, että tänä päivänä kreikkalaisten (ortodoksien) kanssa he ovat kuin veljeksiä. Puolin ja toisin eri uskontokuntien välisiä virallisia suhteita pidetään erinomaisina. Ne, jotka ovat tietoisia menneisyyden vaikeista ajoista, toteavat, että suhteessa valtaväestöön ja viranomaisiin he ovat aina pitäneet matalaa profiilia ja olleet vähän niin kuin "syryssä". Toiset huomioivat, että heillä ei ole vaikeuksia yksilöiden vaan Kreikan valtion kanssa. Usein paikallisviranomaiset eivät ole paikallisia vaan eri puolilta Kreikkaa saarille lähetettyjä ihmisiä, jotka eivät tunne paikallishistoriaa ja tapoja. Samalla kenttätutkimus osoittaa, että arkielämässä syrjintää esiintyy edelleen varsinkin hallinnon ja verotuksen piirissä. Tällainen käytäntö muistuttaa surullisella tavalla osmanimperiumin ja Turkin valtion toimista sen omaa kreikkalaisväestöä kohtaan.

Nykyään moni aikoinaan Turkkiin asettunut Kosin ja Rodoksen muslimi vierailee kotisaarellaan, jossa monilla on edelleen sukulaisia ja ystäviä. Muutama on palannut takaisin Länsi-Euroopasta eläkkeelle siirtymisensä jälkeen. Toisinaan kauan sitten Turkkiin muuttaneet muslimit ovat naittaneet tyttärensä takaisin kotisaarelleen. Oli niin tai näin, kiintymys kotisaareen on voimakasta. Kreikan kansalaisuuden ja omaisuutensa menettäneistä osa yrittää nyt saada ne takaisin. Vaikeiden ja kalliiden byrokraattisten prosessien ansiosta muutama on onnistunut saamaan takaisin Kreikan kansalaisuuden. Mitä tulee omaisuuden palauttamiseen, kysymys on vaikeampi. Kysymys on ennakotapauksesta, jonka toteutuessa olisi edessä suuri määrä anomuksia muslimeilta, juutalaisilta ja muilta. Vaikka tilanne on vaikea, jotkut ovat toiveikkaita. Nykyistä taloudellista kriisiä pidetään yhdistävänä tekijänä, joka saattaa johtaa parempaan sosiaaliseen koheesioon ainakin paikallis- ja aluetasolla.

Viime vuosikymmenten aikana todettu kehitys Kosin ja Rodoksen muslimiyhteisöissä todistaa, että: *"etniset ryhmät, tapa, jolla ne määrittelevät*

RODOS: IMAAMI.

itsensä, vaatimuksensa, toiveensa ja odotuksensa eivät sittenkään ole ennalta määriteltä. Ne ovat ryhmän jäsenten ja niiden ympäristön monimutkaisten vuorovaikutussuhteiden tulos. Ne eivät liioin ole staattisia – vaan ne muuttuvat. Tämän vuorovaikutuksen tärkeimmät ominaisuudet ovat viralliset käsitykset ja hallituksen politiikka".⁷ ■

LOPPUVIITTEET

¹ Kysymys on Ranskan kansallisen tutkimuskeskuksen (Atelier national de recherche) vuodesta 2009 tukeman "nuorten tutkijoiden" ohjelmaan kuuluvasta BALKABAS-projektista (ANR-08-JCJC-0091-01).

² I. N. Grigoriadis, "On the Europeanization of Minority Rights Protection: Comparing the Cases of Greece and Turkey", *Mediterranean Politics* 13:1 (2008), 23–41, s. 30.

³ K. Tsitselikis, "Μουσουλμανικές κοινότητες στην Ελλάδα πριν και μετά το 1923: Δικαιικές Συνέχειες και Ιδεολογικές Ασυνέπειες", teoksessa K. Tsitselikis (toim.), *Η Ελληνοτουρκική Ανταλλαγή Πληθυσμών: Πτυχές μιας Εθνικής Σύγκρουσης*, Ateena 2006, 368–387, s. 383.

⁴ N. Agriantonis, " 'Καλά' και 'κακά' μνημεία!", teoksessa K. Tsitselikis (toim.), *op. cit.*, s. 457–465.

⁵ M. Georgalidou, V. Spyropoulos, H. Kaili, "Spoken varieties of Greek in the bilingual Muslim Community of Rhodes", *Proceedings of the 7th International Conference on Greek Linguistics*, York 2005.

⁶ D. Horowitz, "Europe and America: a comparative analysis of ethnicity", *Revue européenne des migrations internationales* 5.1 (1989), 47–61, s. 53.

⁷ D. Horowitz, 1989, *op. cit.*, s. 58.

Suomalainen kirjallisuus Kreikassa 1901–1956 (osa 2)¹

(Käännös: María Martzoúkou ja Vesa Vahtikari)

Sillanpään Nobel-palkinto ja talvisota tekivät Suomesta ajankohtaisen myös Kreikassa. Sen ajan lehdistössä julkaistiin enimmäkseen ranskan kielestä käännettyjä artikkeleita, joita olivat kirjoittaneet kirjailijat kuten Henry Bordeaux, Edmond Jaloux ja muut. Suomalaisesta kulttuurista kirjoittivat myös kreikkalaiset, esimerkiksi musiikkikriitikko Sofía Spanoúdis ja kirjailija Kóstas Várnalis.² Tässä esitellään kuitenkin vain ne artikkelit, jotka koskevat kirjallisuutta.

OTSIKOLLA Väinämöinen, ikuinen hurmaaaja julkaistiin 3. joulukuuta 1939 *Proia* -sanomalehdessä Ester van Loon artikkeli. Saman kuun 4. päivänä kirjoitti Níkos Iannarás *Kathimerinissä* Runebergistä:

Kokonaisuudessaan Runebergin työssä on samat piirteet kuin antiikin kreikkalaisten klassillisessa ja rauhallisessa realismissa. Muutamissa runoissa on kuitenkin romantisia piirteitä. Romantiikka Runebergillä ei kuitenkaan ole mitään muuta kuin sitä, mitä tarvitaan, jotta hän voi tuoda esiin luontoa kohtaan tunteidensa syvän tietoisuuden.

Näistä työnsä piirteistä huolimatta Runeberg onnistuu silti olemaan kansantajuihen kielensä vuoksi. Sillä on merkitystä, koska silloin kielitaistelu ruotsinkielisten ja niiden välillä, jotka halusivat luoda virallisen suomen kielen, oli vaarallinen Suomen kansalle. Runeberg oli sitä mieltä, että taistelu Suomen itsenäisyydestä ei voinut onnistua, ennen kuin kielierimielisyydet oli lopetettu. Sen jälkeen oppineet ja kansa olivat yhtä mieltä siitä, että Suomi on maa, jonka kannattaa olla itsenäinen ja täyttää velvollisuutensa ihmiskuntana.

Samassa numerossa julkaistiin N. Moskhópoulosin³ artikkeli *Suomalainen kirjallisuus. Kalevala. Venäläis-suomalainen folkloristinen taistelu. Suomen kansallisepos*.

18. joulukuuta 1939 julkaistiin *Kathimerinissä* lyhyt ote *Kalevalasta*. Tämän lyhennetyt va-

paamittaisen käännöksen on laatinut Státhis Spiliotópoulos⁴. Se sisältää ensimmäisestä laulusta säkeet 289–344 sekä toisesta laulusta säkeet 67–110, 197–234 ja 293–378.

1. tammikuuta 1940, jälleen *Kathimerinissä*, Níkos Iannarás kirjoitti artikkelissaan *Aleksis Kivi* proosan luoja seuraavasti:

[- -] Aleksis Kivi on suomalaisen kirjallisuuden suurin hahmo. Hän loi uudemman suomalaisen kirjallisuuden ja hän ensimmäisenä kirjoitti romaanin suomen kielellä. Hänen työnsä on niin suuri ja laaja, että se on vaikuttanut syvästi koko maan proosakirjallisuuteen. Suomalainen proosakirjallisuus seuraa vielä hänen jälkiään.

[- -]

Kirjallisuuslehti *Néa Estían* numerossa 313 (1. tammikuuta 1940) palstalla *Ulkomainen kulttuurielämä* julkaistiin Lauri Viljasen laaja artikkeli *F.E. Sillanpää, Nobelpalkittu*. Kääntäjän nimeä ei mainita. Saman kuun 5. päivänä *Athinaiká Néassa* julkaistiin ranskalaisen kirjailijan Henry Bordeaux'n artikkeli *Kieli ja filologia. Suomi*.

7. ja 8. tammikuuta 1940 *Proia*-lehden palstassa *Taide ja elämä* runoilija Kóstas Várnalis julkaisi laajan artikkelin *Aleksis Kiven Seitsemästä veljeksestä*.⁵

Sanomalehti *Athinaiká Néassa* julkaistiin jatkokertomuksena (15–17. tammikuuta 1940) *Arvid Järnefeltin Hän ja minä* [*Εκείνη κι εγώ*], *Mustan varsan kuolema* [*Το άλογο*] (18–20. tammikuuta 1940) kokoelmasta *Elämän meri* (1911)

ja *Satimessa* [*Η φάκα*] (22–28. tammikuuta 1940), kokoelmasta *Maaemon lapsia* (1905). Kääntäjän nimeä ei mainita, eikä edes, mistä kielestä tekstit on käännetty. Kuten jo mainittiin, novelli *Hän ja minä* oli jo aiemmin julkaistu aikakauslehdessä *Elliniká Grámmata* sekä teoksessa *Suomalaisia novelleja*. Tämä käännös ei kuitenkaan ole samojen kääntäjien kynästä peräisin. *Athinaiká Néassa* kirjoitettiin 15. tammikuuta 1940:

*Arvid Järnefeltillä on tärkeä paikka heroisen suomalaisen kansan kirjallisuudessa, kansan, joka on herättänyt koko maailman vilpittömän ihailun. Proosa- ja draamakirjailija Järnefelt on antanut työssään korkeamman idealismin leiman ja hän on saanut innoitusta maansa tavallisten ihmisten elämästä. Novelli, jonka julkaisun aloitamme tänään, on kokoelmasta *Elämän meri*.*

Samassa lehdessä julkaistiin 17. helmikuuta 1940 ranskalaisen akateemikon Edmond Jaloux'n artikkeli *Herooisesti taistelevan kansan taide. Suomen kirjallisuus*. Kirjoittaja huomauttaa artikkelissa:

[- -] Seitsemän veljestä ei muistuta mitään tunnettua maailman kirjallisuuden teosta. Se on valtava eepinen ja hauska romaani, myrskyinen teos täynnä räjähdyksiä, riivattu teos, joku voisi sanoa, teos, joka kykenee saamaan suomalaisen talonpojan ekstaasiin. Ne, jotka tuntevat Seitsemän veljestä, eivät lainkaan yllättyneet nähdessään tämänhetkisen sankaruuden, rohkeuden ja voiman, jota suomalaiset osoittavat [- -].

9. maaliskuuta 1940 *Proia*-lehdessä, jälleen palstalla *Taide ja elämä*, julkaistiin Kostas Várnalisin artikkeli *Suomalaisten kansanrunous* ja 15. huhtikuuta samalla palstalla julkaistiin uudelleen aiemmin *Diónisos*-lehdessä ilmestynyt ote *Kalevalasta*. Várnalis huomauttaa johdannossaan:

[- -] Emme ehkä odottaneet, että Turun yliopistossa opetettiin kreikkalaista filologiaa yhdessä latinalaisen filologian kanssa, ja että suurin suomalainen runoilija, joka kirjoitti ruotsiksi, Runeberg, oli vanhan kreikan opettaja, ja että vanhin suomalainen runoilija, Johan Paulinus Lilienskiöld (1655–1732) suuren runoelman suomen kauneuksista krei-

*kan kielellä ja käänsi sen itse ruotsiksi. [- -] Se, mikä muistuttaa kreikkalaista mytologiaa tässä runoelmassa, on, että sankarit taistelevat enemmän laululla kuin miekalla, kuten Apollon, joka joskus rakensi Teeban muurit lyyransa sävelillä. Väinämöinen on vahvin kaikista eepoksen sankareista. Hän ylittää kaikki muut kokemuksellaan, viisaudellaan ja laulunsa taitavuudella. Monta vuotta sitten D. Hatzópoulosin ja I. Kambisiksen *Diónisos*-lehti julkaisi kahdeksantavuuisella trokeella käännettynä pienen otteen *Kalevalasta*, jossa puhutaan Väinämöisen laulusta. Tästä otteesta voi hyvin arvioda eepoksen runollisen voiman ja Suomen kansan suuren mielikuvituksen.*

Huhtikuun 20. päivä 1940 kirjallisuuslehdessä *Neoelliniká grámmata* (numerossa 177) julkaistiin **Loucién Maury**n laaja artikkeli *Kirjallisuus Suomessa* kirjailija **G. Kotziúlasi**⁶ käännöksenä.

Talvisodan ja Nobelin palkinnon jälkimainingissa lyhytaikaisen (maaliskuu–marraskuu 1943) *Neótis*-aikakauslehden kolmannessa numerossa (15.5.1943) julkaistiin **Iánnis Thomópoulosin** käännös Sillanpään novellista *Vasikka ja lammas* [*Το ποσάρι και το πρόβατο*] kokoelmasta *Maan tasalta* (1924). Kääntäjä huomauttaa lyhyessä johdannossaan:

Sillanpään ihmisellä ei ole vapaata tahtoa, joka liikkuu ja toimii ilman esteitä ja joka olisi itsenäinen biologisesta perimästä ja alitajuisesta sosiaalisen ja fyysisen ympäristön vaikutuksesta. Sosiaalinen tunne positiivisena vaikutelmana itesuojeleuvaistosta synnyttää ihmisen sielussa vakaan ja hyvän tunteen lähimmäistä kohtaan hänen suhteissaan muihin ihmisiin. Eri reaktiot, joita ihminen tapaa jokapäiväisessä elämässä, sekä erilaiset käsitukset ja uskot vaikuttavat ihmisen alitajuntaan ja silloin tällöin osoittavat, että ihminen on "paha". Kuitenkin nämä "pahuudet" haihtuvat pois, kun ne synnyttäneet syy häviää. [- -] Sillanpään näkemyksen mukaan todellinen elämä on täydellisessä harmoniassa – sekä fyysisesti että eettisesti – luontomme määräysten kanssa.

Perinpohjaisella monisivuisella johdannolla varustettu kirjailija Kotzioulasi *Kalevalan* ensimmäisen laulun nelipolvisella trokeella laatima

ΤΟ ΤΡΑΓΟΥΔΙ ΤΟΥ ΒΑΪΝΑΜΟΪ ΝΕΝ

(Ἐπὶ τὴν «Καλέβαλα», τὸ δημοτικὸν φιλανθρῶδες ἔπος)

Βάιναμόδινεν ὁ γέρος
τῇ μιᾷ μέρᾳ μετὰ τὰ βάλτα,
δεύτερῃ στῇ λίμνῃ λαμβνεί
καὶ στῇ θάλασσᾳ τὴν τρίτῃ,
πὰ στοῦ λαβρακιοῦ τὸν ὦμον
καὶ στοῦ σολωμοῦ τὴν ῥάχην.
Καὶ ὥσται ἐκεῖ τὸ γυῖό του :
— Στέκομε σὲ πέτρα ἢ εὐλο,
ἢ στοῦ λαβρακιοῦ τὸν ὦμον
καὶ στοῦ σολωμοῦ τὴν ῥάχην ;
Κι ἀποκρίνεται τοῦ ὁ γυῖός του :
— Ὅχι, πὰ σὲ πέτρα ἢ εὐλο,
μὰ στοῦ λαβρακιοῦ τὸν ὦμον
καὶ στοῦ σολωμοῦ τὴν ῥάχην.
Βάιναμόδινεν ὁ γέρος
μυήγει στὸ νερό τὸ ἔξω,
καὶ σὲ δοῦ τὸ ψάρι κόβει,
σέρνει ἀπάνω τὸ κεφάλι,
τὴν οὐρά σὲ κύμα ἀφίνει.
Τὸ γυρίζει, τὸ κοιτάζει :
— Τί μπορεῖ ἀπ' αὐτὸ νὰ γένει,
τί μπορεῖ ὁ χαλκιάς νὰ φτιάσει ;
Βάιναμόδινεν ὁ γέρος
γίνεται χαλκιάς ἀτός του,
κάνει ἀπ' τὰ πλευρά τὴν ὄρσα
καὶ τὴν κάντελε ἀπ' τὴν ῥάχην
κι ἀπ' τὴν κεφαλὴ τὴν λύρα

KALEVALAA KREIKAKSI: "VÄINÄMÖISEN LAULU".

käännös julkaistiin *Epirotiki Estiassa* vuonna 1954. Käännöksemme, joka on luullaksemme ensimmäinen kreikan kielellä, pohjautuu ranskalaisen, Helsingin yliopiston lehtorin J.-L. Perret'n käännökseen. Sama henkilö on varustanut käännöksensä lisätiedoilla, jotka katsoimme parhaaksi liittää ohkeen, kääntäjä huomauttaa. Näyttää siltä, että Kotzioulas ei ollut tietoinen Hatzópoulosin *Diónisos*-lehdessä 53 vuotta aiemmin ilmestyneestä käännöksestä eikä Spiliotópoulosin *Kathimerinissä* 1939 ilmestyneestä käännöksestä.

Spiliotópoulos jatkoi *Kalevalan* kääntämistä ja julkaisi vapaamittaiset käännöksensä lauluista 1-9 *Néa Estiassa* (volyymit 60, 1956 ja 61, 1957). Hän informoi meitä johdannossaan:

[- -] Kokonaisten klassillisten käännösten lisäksi on olemassa myös lyhennettyjä käännöksiä *Kalevalasta*, tiivistelmän muodossa. Allekirjoittanut piti parempana tehdä tällaisen käännöksen, joka pohjautuu W. F. Kirbyn kokonaiseen englanninkieliseen käännökseen, koska allekirjoittaneen mielestä noin 23 000 säettä sisältävä eepinen runoelma ei löydä innokasta lukijayleisöä. [- -] *Kalevala* on eepos, joka on sisäisesti hyvin epäyhtenäinen sen synnyintavan vuoksi. Mutta se on myös eepos, jonka monissa kohdissa on paimen-, kalastaja- ja puunhakkaajakansan rehellisestä sielusta tulevaa erityistä kauneutta.

Tässä esitellyistä 28 käännöksestä ainoastaan kaksi on itsenäisiä julkaisuja: kokoelma *Suomalaisia novelleja* [*Φινλανδικά διηγήματα*] ja Juhani Ahon *Maaïman murjoma ja muita novelleja* [*Ο κατατρεγμένος και άλλα διηγήματα*] – kaikki muut ovat peräisin sanoma- ja aikakauslehdistä. Teoreettiset ja filologiset tekstit pitävät johtopaikkaa ja niitä seuraavat *Kalevala*-käännökset, joita on kaikkiaan viisi. Merkittävä asema tekstien joukossa on myös **Juhani Ahon** novellien käännöksillä, kun taas toisaalta käännösten joukosta saattaisi kokonaan puuttua yhden aikakauden runous, jos **Konstantinos Hatzópoulos** ei olisi tavannut **Eino Leinoa** Helsingissä...

Artikkelin ensimmäinen osa ilmestyi *Helikonissa* 2/2010. Tutkimus jatkuu vielä ja uusia suomennoksia ja artikkeleja löytyy edelleen.

LOPPUVIITTEET

1 *Helikonissa* 2/2010 ilmestyneeseen artikkelin ensimmäiseen osaan lisättäköön vielä seuraava uusi löytö. Vuonna 1919 *Noumás*-lehden numerossa 622, sivuilla 187–188 julkaistiin Juhani Ahon novelli *Uudisasukas* [*Η εγκατάσταση*] kokoelmasta *Lastuja, kertomuksia ja kuvauksia* (vuodelta 1891) Léon Koukoúlasin käännöksenä. Julkaisun lopussa oleva lyhyt huomautus kuuluu: "Suomalainen kirjailija Juhani Aho voidaan tänä päivänä laskea kuuluvaksi kaikkein merkittävimpien pohjoismaisen filologian edustajien joukkoon."

2 *María Martzoúkou*, "Jalon kansan kulttuuri. Suomalainen kulttuuri kreikkalaisissa lehdistössä talvisodan aikana", teoksessa *Kira Kaurinkoski, Kreikka ja Suomen talvisota*, Helsinki 2010, s. 257–259, jossa on luettelo kaikista suomalaista kulttuuria koskevista kirjoituksista sodan ensimmäisestä päivästä huhtikuun 1940 loppuun sekä tietoja Spanoúdisista ja Várnalisista.

3 *Nikifóros Moskhópoulos* [*Νικηφόρος Μοσχόπουλος*] (1871–1964) oli historioitsija ja kirjailija.

4 *Státhis Spiliotópoulos* [*Στάθης Σπηλιωτόπουλος*] (1903–1994) opiskeli lakia Ateenan yliopistossa sekä ohjausta ja dramaturgiaa Columbian yliopistossa New Yorkissa. Hän työskenteli Kreikan kansallispankissa ja oli monipuolinen kulttuuri-ihminen sekä erinomainen kääntäjä.

5 Ks. *Kreikka ja Suomen talvisota*, Helsinki 2010, 262–263, jossa koko artikkeli on julkaistu *Kira Kaurinkosken* käännöksenä.

6 *Kotziúlasista*, ks. *María Martzoúkou*, "Jalon kansan kulttuuri", s. 260.

Oliivivyöhyke ja EU

**Entinen Yleisradion toimittaja, Suomen eduskunnan jäsen ja Euroopan Parlamentin jäsen Esko Seppänen piti Tieteiden talolla 13.4.2011 järjestetyssä Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n, Suomen Rooman-instituutin ystävät ry:n ja Suomen Lähi-idän instituutin ystävät ry:n yhteisessä Mare Nostrum -tilaisuudessa puheenvuoron, jossa hän tarkasteli Välimeren talousalueen kehityspiirteitä. Helikon julkaisee ohessa Esko Seppäsen puheen, joka löytyy myös puhujan kotisivulta www.eskoseppanen.net.
[Vesa Vahtikari]**

TURKKI NEUVOTTELEE Euroopan unionin jäsenyydestä. Sen jäsenyyden myötä EU-purjeveneen kölipainoisuus lisääntyisi ja uppouma kasvaisi.

Lähestyn asiaa Keski-Aasiasta käsin. Muinaisen Neuvostoliiton aikaan kävin Kirgisian neuvostotasavallassa. Kun siitä tuli itsenäinen valtio, se sai yhdessä neljän muun -stanin kanssa jäsenyyden ETYJ:issä ja sitä kautta "eurooppalaisen" valtion statuksen. Sillä tavalla haluttiin betonoida näiden -stanien ero Neuvostoliitosta peruuttamattomaksi. Sen jälkeen ei ETYJ ole enää vain Euroopan vaan vähän myös Euraasian turvallisuus- ja yhteistyöjärjestö, ja saman saisi aikaan Turkin jäsenyys EU:ssa.

Kirgisiassa hämmästykseni oli suuri, kun sivistyneistön kuulemma kuului sillä maailmankulmalla puhua myös turkin kieltä. Turkin vaikutusvallan juuret ulottuvat aikaan 600-700 vuotta sitten, jolloin ottomaanien imperiumi ulottui Keski-Aasiasta ja Välimeren rannoilta Keski-Eurooppaan saakka. Ottomaanivallallekin kävi niin kuin itseään suuremmille valtakunnille on tapana ollut aina käydä: ensin uho, sitten tuho. Samoin on käynyt muiden muassa foinikialaisten, kreikkalaisten ja roomalaisten imperiumeille, jotka ovat harjoittaneet vallan vientiä Euroopan ohella Aasiaan, ja niin on käynyt myös Euroopan siirtomaavalloille sekä saksalaisten ja venäläisten imperiumeille valtakunnankanslereineen ja pääsihteereineen.

Tänään uutta pököä pukataan uuden imperiumin pesään Euroopan Unionissa.

Imperiumit romahtavat yleensä rytisten, mutta muinainen Kreikka oli poikkeus: se rupesi elämään omaa kreikanimpivaaralaista elämäänsä ja antoi vastarintaan nousematta roomalaisten rymistellä maailmalla. Siinä muuten olisi oiva malli tämän ajan Suomelle, joka on joutunut EU:n imperiumin vahvistamispuuhiin kahden **Rehnin** loukkuun: toinen veisi Suomea sotimaan Libyan öljystä ja toinen panisi suomalaiset maksamaan Ranskan ja Saksan pankeille muiden velkoja.

Maailma ei ole oikeasti koskaan ollut niin Eurooppa-keskeinen kuin on herra **Mercatorin** 500 vuotta sitten projisoima maailman tasokartta. Parhaimman strategisen arvion geopolitiittisen maailman nykyisestä painopisteestä – ja sen siirtymisestä kauemmaksi Euroopasta – on mielestäni esittänyt Yhdysvaltojen suurvaltapolitiikan pragmaattinen mutta yksiulotteinen teoreetikko **Zbigniew Brzezinski**. Siinä Eurooppa – Välimeren alueen kulttuurisine ulkoilmamuuseoineen – on sivuosassa. Maailmanpolitiikan häränsilmä on siinä ovaalin muotoisessa ympyrässä, jonka sisällä olevien maiden maapohjassa ovat maailman suurimmat öljyvarannot. Öljy on tämän ajan kultaa, pyhää savua ja mirhamia.

Brezesinskin kartalta kannattaa painaa mieleen yksi -stan: Kazakstan. Maa on entisen kommunistijohtajan **Nursultan Nasarbajevin** diktaatturi, mutta tämän entisen köyhän neuvostotasavallan maaperässä on valtaiset varannot öljyä,

kaasua, kivihiiltä ja uraania. Kazakstan on niitä maita, joita kannattaa seurata siinä katsannossa, mihin sieltä lähtevät kulkemaan energiavirrat. Yksi mahdollisuus on, että ne tulevat sieltä – Turkin kautta – tänne maailman suurimmalle talousalueelle Eurooppaan, ja toinen ikävämpi vaihtoehto on se, että ne menevätkin kansantuotteeltaan maailman toiseksi suurimpaan valtioon Kiinaan. Kiina on dynaaminen suurvalta, kun taas Eurooppaa näivettää tänään kapitalismin syvä systeemikriisi, jonka on aiheuttanut hullun rahan taudin eli löysän ja halvan rahan globalisointi kaiken maailman bankstereiden pyörittämäksi finanssikapitalismiksi.

Siltana energiaköyhän Euroopan ja energiikkaan Aasian osan välillä on Turkki. Se siltä ei kulje vain Bosporin salmen yli vaan se on virtuaalinen, poliittinen.

Turkki on suurvalta Etu-Aasiassa, mutta Euroopan näkökulmasta siellä on suurta vain väkiluku. Jos Turkista tulee EU:n jäsen, sen tärkein vientiartikkeli Eurooppaan on halpamyönteisyys. Turkin työvoiman vapaa liikkuvuus leikkaisi EU-maissa palkkoja ja lisäisi sosiaalista konfliktia työn halpamyönteisten ja maiden valtaväestöjen välille.

Voiko näistä ottomaanien maailmanvallan perillisistä todella tulla EU:n jäsenmaa?

Euroopan unionin jokaisen jäsenmaan on täytettävä ns. Kööpenhaminan kriteerit, joiden mukaan uudelta maalta vaaditaan demokratiaa, oikeusvaltioperiaatteen ja ihmisoikeuksien noudattamista sekä vähemmistöjen kunnioittamista, siellä on oltava toimiva markkinatalous ja maan on hyväksyttävä EU:n lainsäädäntö ja EU:n tavoitteet. Päätös uuden maan jäsenyydestä tehdään aina yksimielisesti.

Turkin EU-jäsenyydelle on esitetty seuraavalaisia esteitä: se ei ole alueellisesti eurooppalainen valtio, se ei kuulu eurooppalaisten kristillisten uskontojen ekumeeniseen yhteisöön, sen poliittinen järjestelmä ei ole vakaa, se ei ole sanan täydessä merkityksessä oikeusvaltio, se ei kunnioita kurdivähemmistön oikeuksia, sen rajat eivät ole vakaat ja se miehittää yhtä EU:n jäsenmaista. Siitä tulisi EU:n merkittävin päätöksentekijä Lissabonin mukaisessa maiden väkilukuun perustuvassa äänivallan jaossa ja se olisi suurin nettosaaja muiden maiden maksamista jäsenmaksuista. Jäsenyyttä ei voida perustella taloudellisesti, vaan Turkin täysivaltainen mukaanotto olisi vanhojen jäsenmaiden benji-hyppy tuntemattomaan ilman köyttä.

Jäsenyyden perusteet ovat yksiselitteisesti poliittiset: Turkki on tärkeä poliittinen silta Euroopan ja Aasian välillä – ja USA:n sanotaan luvanneen sille EU-jäsenyyden.

Turkin EU-jäsenyys on Euroopalle poliittis-taloudellisesti megaluokan kysymys.

Venäjällä on aina ollut halu ja taipumus hakea maayhteyttä Välimerelle, jonne maan panslavisistisilla voimilla on ollut jonkinlainen sillanpääasema entisen Jugoslavian kautta. Hajonneen valtion perintönä syntyneistä itsenäisistä maista jännä reiliikki on bulgariankielinen ja -mielinen sisämaavaltio FYROM, jolle Kreikka ei anna kansainvälisessä yhteisössä oikeutta käyttää Makedonian nimeä. Nimeen on Kreikan mielestä monopoli kreikkalaisella Makedonian maakunnalla.

Olin 1960-luvun loppuvuosina kesätoissa Kroatian Zagrebissa ja asuin opiskelija-asuntolassa. Siellä en osannut erottaa jugoja toisistaan sen kansallisuuden perusteella, joka muutamaa vuotta myöhemmin sai heidät ampumaan toinen toisiaan. Suomalaisia ei ole osallistunut Balkanin sotatoimiin sen jälkeen, kun 150 vuotta sitten sillä suunnalla "paljon on kärsitty vilua ja nälkää", paitsi että **Martti Ahtisaari** oli Yhdysvaltojen laittomien rauhaanpakottamisoperaatioiden jälkeen USA:n asianajajana neuvottelemassa Kosovon itsenäisyydestä, mikä ei ainakaan vielä ole saavuttanut muun maailman yksiselitteistä hyväksyntää. On ilmeistä, että Kosovon albaanikapinalliset ovat syyllistyneet laajamittaiseen tappamiensa serbien sisäelinkauppaan lännen varaosamarkkinoilla. Kosovo myös on yksi afganistanlaisen heroinin ja muiden huumeiden pääkulkuväyliä Aasiasta länteen, mutta nämä eivät ole olleet Ahtisaaren, eli siis USA:n, huolia.

Muista Jugoslavian tähteistä Montenegrolla on hyvät pikaveneyhteydet Italiaan ja sitä kautta EU:n alueelle, ja maa elää salakuljetuksesta. Entisen Jugoslavian alueella myös hyödynnetään EU:n maatalouspolitiikan tukiaisia. Tiedetään, että kreikkalaiset ja italialaiset oliivinviljelijät rahastavat EU-tukia entisen Jugoslavian maista salakuljetettavalle oliivi- ja pähkinäöljylle. Tutkimattomia olivat pitkään myös sokerin rikkollisen viennin ja tuonnin tiet EU:n ja Balkanin maiden välillä.

Kun Kreikka – amerikkalaispankkien avustuksella – väärensi taloustilastonsa EU:n

Eurostatille, se oli johdonmukainen seuraus maan poliittisesta moraalista. EU:n tilintarkastajien eli tilintarkastustuomioistuimen raporteissa oli vuosikausia monia ilkeitä huomautuksia Kreikan tavasta rikkoo EU:n päätöksiä ja lakeja. Ulkopuolisille maan nimi saattoi jäädä epäselväksi, sillä raporteissa ei Kreikasta puhuttu sen omalla nimellä vaan syntien tekijä oli "eräs jäsenmaa" siihen tapaan kuin EU:n korkeimmat, parhaiten palkatut ja alhaisia EU-veroja maksavat virkamiehet eli komissaarit eivät käytä kotimaistaan niiden nimeä vaan sanovat "se maa, jonka parhaiten tunnen".

EU:n komissio, jonka tehtävä olisi ollut valvoa Kreikan taloudenpitoa, tiesi ongelmat mutta ei piitannut vaaran merkeistä. Se oli anteeksiantamaton tehtävien laiminlyöntiä.

Monet asiat antavat kuvan niistä Välimeren alueen epävakasta poliittisista oloista, jotka vaarantavat taloudellisen kehityksen. Tunnumme Libanonin, Israelin ja palestiinalaisalueiden ongelmat. Olemme panneet merkille Välimeren etelärannan arabimaissa käynnistyneet kansannousut. Euroopan kaakkoiskulmassa – ja Kyproksella – kaksi Nato-maata, Kreikka ja Turkki varustautuvat sotilaallisesti – toisiaan vastaan? – tavalla, jonka seurauksena Kreikka käyttää valtion budjetistaan suuremman osuuden asevarusteluun kuin mikään muu unionin maa. Minun sukupolveni muistaa vielä Kreikan sotilasjuntan, Kyproksen vallankaappausyrityksen ja saaren turkkilaisosan miehityksen, Espanjan diktatuuriin **Francon** ajalta (ja sen perintöön kiinnittyvän Opus Dein vallan) sekä Italian vapaamuurariloosin P 2:n ja maan poliitikkojen mafiayhteydet ja korruptoituneisuuden. Ranskassakin äärioikeiston **Marine Le Pen** on menossa tuoreiden mielipidetutkimusten mukaan presidentinvaalien toiselle kierrokselle.

EU on Ranskan ja Saksan tandemi. Ranska ohjaa, Saksa polkee. Ranskan oman asukasluoksan voimaa suurempi vaikutusvalta perustuu siihen, että se osaa tuottaa Saksalle huonoa omaatuntoa lähihistorian tapahtumista. Onko näiden kahden valtion johtama EU kyennyt luomaan Välimeri-strategiallaan unionin eteläosaan taloudellista yhteistyötä ja poliittista vakautta?

Vastaan, että Välimeren alue on poliittinen sekametalisoppa, jonka epävakaa otot ovat Euroopan hyvinvoinnin ja talouden vakaan ke-

hityksen este. EU on poliittisesti rampa toimija ja sitä oliivivyohtykeen maiden muodostamaa yhteisrintamaa vastaan, jonka ne muodostavat pohjoisten maksajien nostaessa agendalle eettis-moraalisia ja yhteiseen lainsäädäntöön perustuvia vaatimuksia kaikkien noudattaa.

Arvioni on, että EU:n eteläisten jäsenmaiden taloudellinen tilanne on tänään parempi kuin huomenna. Siihen vaikuttaa kroonisen ylivelkaantumisen aikaansaama talouskriisi, joka ei ole missään mielessä ohi. Niistä EU:n viidestä ongelmasta, joiden velanhoitokyky epäillään, neljä (Italia, Espanja, Portugali ja Kreikka) on etelästä. Viides on Irlanti, Suomen kokoinen maa, jolle pankkikriisi maksaa kymmenen kertaa enemmän kuin 1990-luvun kriisi maksoi Suomelle, ja Suomellakin oli omassaan kestämistä.

EU:n maatalouspolitiikka lisää EU:n jakautumista nettomaksajiin ja ns. koheesiomaihin eli suuriin nettosaajiin. EU:ssa suurin nettosaaja oli ennen itälaajentumista Espanja, tänään se on Kreikka. Suurimpia EU:n maataloustukiaisia saavat Välimeren alueen oliivin-, viinin- ja tupakanviljelijät. Kun yhteistä maatalouspolitiikkaa uudistettiin WTO-yhteensopivaksi ja tukiaiset irrotettiin tuotoksen määrästä, EU-maatalous on etelässä mitä suurimmassa määrin sosiaalipolitiikkaa. Se on myös työllisyyspolitiikkaa: oliivien, viinin ja tupakan viljely on työvaltaista maataloutta.

Maatalousuudistuksen jälkeen EU:n budjetista eivät enää selviä tuotekohtaiset tukiaiset niiden painoutuessa hehtaaritukiin eikä enää tuotokseen. Suuruusluokka on oikea, kun sanon, että tupakanviljelyä tuetaan vuosittain miljardilla eurola. Suurimman tupakanviljelymaan eli Kreikan tupakasta ei ole läntisen savuketuotannon raaka-aineeksi, vaan se joudutaan myymään kessuksi kehitysmaihin. EU:n toimivallassa ei ole sosiaalipolitiikkaa, mutta maatalouspolitiikka on sitä mitä suurimmassa määrin. Oliiveja, joista puristetusta ravintoöljystä on ylituotantoa, ja rypäleitä, joista valmistettua viiniä tislataan autojen poltto-aineeksi, tuetaan vielä tupakkaakin suuremmilla EU-tukiaisilla.

Maataloustuet ovat EU:n "eteläisen ulottuvuuden" eli Välimeren alueen saavutettu etu pohjoisten protestanttimaiden maksettaviksi. EU:lla ei ole sellaista pohjoista ulottuvuutta, jonka voi-

si rinnastaa oliivivyöhykkeen erityisasemaan. Pohjoinen ulottuvuus on vain Suomen poliittisen eliitin meidän kotimaassamme markkinoima väärä todistus EU:n luonteesta.

Maataloustuet maksetaan Välimeren maille – toisin kuin Suomelle – pääosin EU:n budjetista, siis yhteisistä jäsenmaksurahoista. Suomi on 1 213 miljoonan euron kansallisten tukien maksuilla EU:n toiseksi suurin maataloustukiaisten maksaja kansallisesta budjetista. Suomea enemmän tukiaisia saavat oman maansa kassasta vain ranskalaiset viljelijät (2 327 miljoonaa), ja Suomi maksaa selvästi enemmän kansallista tukea kuin maatalousmaat Italia (743 miljoonaa), Espanja (623 miljoonaa) tai Kreikka (221 miljoonaa), ja jopa enemmän kun suuri Saksa (1 131 miljoonaa).

Kun otetaan huomioon kansallisesti maksetut maataloustukiaiset, Suomi on kansantulon prosenttiosuudella mitattuna EU:n jäsenmaksujen suurin nettomaksaja. EY-kiimainen poliittinen eliittimme räätäloi meille maatalouden osalta epäedullisen EY-liittymissopimuksen, ja viimeisistä lisämaksuista päätti Vanhasen hallitus Suomen osallistuessa vapaaehtoisesti viiden muun maan (Englanti, Saksa, Hollanti, Itävalta ja Ruotsi) jäsenmaksuun Välimeren maiden maatalouden hyväksi.

EU:n vaikeuksien ydin ei tänään kuitenkaan ole yhteinen maatalouspolitiikka, joka tulee meillemkin maksuun Välimeren maiden osalta, vaan yhteinen rahapolitiikka, joka niin ikään on tulos meille maksuun samojen maiden osalta.

EU:n rahaliiton (EMU) syvin olemus ei ole yhteinen raha, euro, vaan sama rahapolitiikka kaikille. EMU:n valuvika on ollut se, että euromaat ovat liian erilaisia samaan rahapolitiikkaan ja sen kautta yhteiseen rahaan. Kun EMU ei ole optimaalinen valuutta-alue, niin maiden erilaisesta kehityksestä syntyy ongelmia. Kun euroa on markkinoitu menestystarinana, EMU-jäsenyyden todellinen hinta paljastui suomalaisille eteläisten maiden alettua lähettää ylivelkaantumisensa laskuja Suomeen meidän maksettavaksi.

Yhteisen rahapolitiikan myötä ongelmaherkät eteläeurooppalaiset EMU-maat kykenivät ylivelkaannuttamaan itsensä. Italiahan oli tehnyt sen itselleen jo ennen EMU:a, ja se on välttynyt kaikkein suurimmilta ongelmilta kehittymättömän pankkijärjestelmänsä ansiosta. Mielenkiintoista

on, että neljän Välimeren maan ja Irlannin ovat velkaannuttaneet lähinnä ranskalaiset ja saksalaiset pankit. Ranskalaiset pankit ovat myöntäneet näille EU:n sairaimmille maille 781 000 000 000 euron lainat ja saksalaispankit ovat luottottaneet niitä 612 000 000 000 eurolla. Ei näin ollen ole ihme se, että Ranska ja Saksa hakevat EU:n kautta kanssamaksajia pankkiensa luottotappioille.

Maiden yhteisvastuu toistensa veloista on kuitenkin laitonta! EU:n perustuslain artiklan 125 mukaan "jäsenvaltio ei ole vastuussa" toisen jäsenvaltion sitoumuksista. Jäsenmaiden osalta lakia kierrettiin tekemällä takausrahastosta EU:n ulkopuolinen luxemburgilainen osakeyhtiö, joka ei siis ole lainkaan EU-instituutio, vaikka Suomen hallitus sellaisen kuvan siitä antaakin.

Sama kieltö, joka kieltää jäsenmailta velkojen yhteisvastuun, koskee myös EU:ta itseään. Silti unioni takaa jäsenmaidensa velkoja. Artiklan 122 mukaan unioni saa kuitenkin avustaa jäsenmaata, jos vaikeuksien aiheuttajina ovat "luonnonkatastrofit tai poikkeukselliset tapahtumat, joihin jäsenvaltio ei voi vaikuttaa". Hupaisaa on, että valtioiden ylivelkaantuminen on EU:n päätösten oikeusperustassa tulkittu luonnonkatastrofiksi: tulvaksi tai tulivuorenpurkaukseksi!

Kun artikla 123 kieltää Euroopan Keskuspankilta jäsenmaiden velkapapereiden suorat ostot, kieltöä rikotaan avoimesti. Meille maksajille ei kerrota, kuinka monen sadan miljardin arvosta keskuspankissa on maksukyvyttömiä velallismaiden lainapapereita pankkien lähes nollakorolla saamien vippien vakuutena, mutta niin paljon niitä on, että en epäröi nimittää Euroopan Keskuspankkia roskapankiksi.

Halvan ja löysän rahan politiikka, jota minä kutsun hullun rahan taudiksi, on Euroopassa yhdysvaltalaista alkuperää. USA on maailman suurin velallinen, ja se on globalisoinut velkaongelman koko maailmantalouden riesaksi. Kun kapitalismi siten ajautui systeemikriisiin, "vaapaassa" markkinataloudessa huudettiin ja saatiin valtiot apuun sosialisimaan pankkien velkoja; voittonsahan ne ovat saaneet pitää ja jakaa bonuksina johtajilleen, noille ahneille bankstereille. Kapitalismin suojelusenkeleistä tuli pankkien pelastusenkeleitä, pankkien, joille on edelleen edullista velkaannuttaa ylivelkaantuneita maita korkeilla lainakoroilla asiansa hyvin hoitaneiden maiden taatessa uusien velkojen takaisinmaksun.

Kun EU pelastaa Kreikan tai muita eteläisiä maita konkurssilta, se ei pelasta kreikkalaisia ih-

misiä vaan velanantajat. Kreikan velat sosialisoidaan, mutta eivät ne tule sillä tavalla maksuun; velalliset vain vaihtuvat. Kun Suomi lähettää rahaa Kreikkaan, se velkaantuu sitä varten itse, ja lainanannosta meille jää luu käteen. "Karvas totuus on, että Kreikan ja todennäköisesti myös Irlannin ja Portugalin velat täytyy järjestellä uudelleen", kirjoittaa alan lehti *The Economist*.

Kuulun niihin, joiden mielestä näiden maiden velat olisi pitänyt panna heti kriisin alussa velkasaneerauksen eli osittaisen anteeksiannon kohteeksi. Nyt on vapautettu pankit luottotappioista, ja bonusmylly saa jauhaa miljardeja pankinjohtajien taskuihin.

Kun Suomi parikymmentä vuotta sitten ylivelkaannutettiin tuontirahalla ja väärellä valuuttakurssilla, kriisistä päästiin ulos devalvaatiolla, panemalla markat muille alennusmyyntiin velkojen maksamiseksi tavaraviennillä. EMU on vienyt politiikan työkalupakista pois tämän vaihtoehdon, ja siinä ainoa joustoväline on ns. sisäinen devalvaatio. Sitä ovat työttömyys, palkanalennukset, eläke-etujen leikkaukset sekä julkisten palvelujen ja sosiaaliturvan alasajo. Kun ennen talouden ulkoinen tasapaino hoidettiin huonontamalla rahan arvoa devalvaatiolla, EMU:ssa sama asia hoidetaan huonontamalla ihmisten arvoa; ajamalla alas koko kansantalous.

Kun EU panee ongelmamaat toteuttamaan sisäisen devalvaation ja deflatoimaan taloutensa, se merkitsee velkojen maksun vaikeutumista ja pakottaa velkojat hyväksymään velkojen arvon leikkaukset. Kun lopullista ratkaisua viivästyttään, pankit ehtivät siirtää ongelmalainansa takkaajien eli valtioiden piikkiin velka- ja kriisisyytösten maksettavaksi.

Kaikki ammatillaiset tietävät, mikä on lopullinen ratkaisu ylivelkaantumiseen. Se on maailmanlaajuinen inflaatio, jonka USA on jo käynnistänyt. Raaka-aineiden, energian ja ruuan hinnat nousevat nopeaa vauhtia. Siinä asiassa olemme samassa veneessä, me ja Välimeren maat.

Vielä muutama sana EU:n hyvienkin päätösten vaikeutumisesta velkakriisin seurauksena.

Euroopan unioni on aloittanut pontevan taistelun ilmaston muutosta vastaan. Siinä tarkoi-

tuksessa on säädetty direktiivi uusiutuvista polttoaineista, ja sen mukaan EU:n yleinen tavoite on lisätä uusiutumattomien käyttö 20 prosenttiin loppukulutuksesta vuoteen 2020 mennessä. Eri maille on asetettu erilaiset tavoitteet. Kun Suomen pitää nostaa uusiutumattomien käyttö 29 prosentista 38 prosenttiin, vastaavat luvut ovat energiaköyhässä ja muiden energiaa käyttävässä EU:n etelässä seuraavanlaiset: Kreikan pitää nostaa uusiutuvien osuus 8:sta 18 prosenttiin, Italian 5:stä 17 prosenttiin, ydinvoimamaan Ranskan 10:stä 23 prosenttiin (ydinvoima ei ole uusiutuvaa energiaa!), Espanjan 8:sta 20 prosenttiin sekä Kyproksen 3:sta 13:een ja Maltan 0:sta 10 prosenttiin.

Näiden tavoitteiden saavuttaminen nostaa näissä maissa energian hintaa tavalla, johon ylivelkaantuneilla mailla ei ole poliittisesti varaa. Seuraus olisi kansannousu ja kapina myös Välimeren pohjoisrannalla.

Tältä pohjalta EU:n muut politiikat jäävät velkaantumisen jalkoihin.

Välimeren pohjoisranta on energiaköyhä, mutta Afrikan puolella on öljyä. Sen takia ns. Länsi, joka ei ole kansainvälinen yhteisö siinä merkityksessä, että se voisi saada sota-aloitteilleen kansainvälisyyden laillisuuden, käy nyt sotaa Libyassa ns. demokratian puolesta.

Suomi on vuoden 2011 ensimmäisellä puolivuotiskaudella mukana kahdessa EU:n taistelujoukkojen päivystysosastossa. Saatetaan joutua sotaan, joka on sitä itseään eikä vain "melkein sotaa", millä nimellä presidentti **Tarja Halonen** kutsui Suomen sotatoimia Afganistanissa.

Turkissa Halonen ilmoitti Suomen tukevan Turkin EU-jäsenyyttä. Suomi tukee, minä en, koska siitä syntyy sellainen hulabaloo, että se ei vie eteenpäin vakaata poliittista tai taloudellista kehitystä sen paremmin Välimeren alueella kuin pohjoisemmassakaan.

Suomelle on tänään tärkeää vapautua kahden Rehnin loukusta oman etumme vuoksi siihen tapaan kuin entinen eduskunnan puhemies **Sauli Niinistö** sanoi eduskunnan päättäjäsissä: omaakin etua saa EU:ssa ajaa, ja sitä tekevät EU:ssa mitä voimallisimmin oliivivyohtokkeen maat. ■

Carpelan oli modernisti ja klassikkojen ihailija

Bo Carpelan:

Gramina.

**Reunamerkintöjä Horatiuksen,
Vergiliuksen ja Danten runouteen.**

Suomennos Caj Westerberg.

Otava 2010.

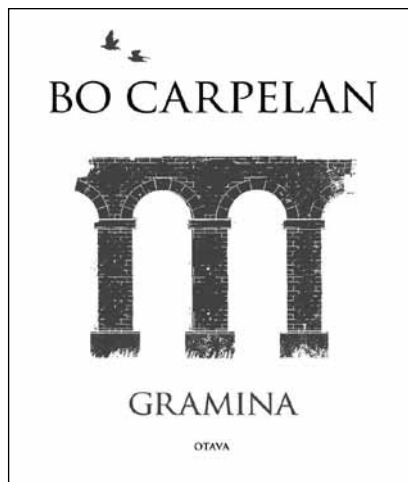
POIKKEUKSELLISEN PITKÄ ja monipuolinen ura. Runoilija, proosakirjailija, kääntäjä. Oma tuotantoa käännetty lukuisille kielille. Moneen kertaan palkittu. Aivan vähäinen ei ole niiden määrä, jotka pitävät Bo Carpelania (1926–2011) viime vuosien merkittävimpana suomalaisena kirjailijana.

Bo Carpelan aloitti 1946 riikinruotsalaisen tyylin mukaisena 40-talistina, luopui siitä vähitellen siirtyen suomenruotsalaisen modernismin suuntaan, tutki Gunnar Björlingiä ja väitteli tämän tuotannosta tohtoriksi 1960. Raskaat ja pessimistiset runokuvat muuttuivat vuosien saatossa yhä puhtaammiksi ja kirkkaammiksi: luonnonkuvat ja mielentilat sulautuvat toisiinsa ja myöhemmin niihin liittyvät muistot ja historia. Tavoitteena on suora näkeminen, ei tulkinta, elämän salaisuus löytyy ilmiöistä itsestään:

*Älä etsi ruohosta, puhumattomasta,
etsi itse ruoho.*

Päinvastoin kuin monet muut suomalaiset nykykirjailijat Carpelan viihtyi klassikkojen parissa. Menneisyys on jatkuvasti läsnä. Syksyllä 2010 ilmestyi runokokoelma *Gramina*. Nimi tuo mieleen **Horatiuksen** tunnetun keväturun (oodi IV, 7) alkutahdit: *Diffugere nives, redeunt iam gramina campis...* Alaotsikon mukaan teos on "reunamerkintöjä Horatiuksen, **Vergiliuksen** ja **Danten** runouteen". Sitä voi pitää myös rinnakkaisteoksena 1987 ilmestyneelle kokoelmalle *Marginalia, merkintöjä Kreikan ja Rooman runoutta lukiessa*.

Gramina-kokoelman runot ovat lyhyitä lyyrillis-aforistisia säkeitä. Niissä tekijä yhdistelee mennyttä ja tätä aikaa, tuo esiin tuntoja, joita van-

hojen mestareiden lukeminen hänessä nostattaa. Helmikuun alussa kuollut Carpelan sairasti syöpää. Useissa runoissaan hän puhuu kuolemasta:

*Jätä hyvästit, hyvästit!
Mutta kenelle, kenelle,
kun kaikki ovat lähteneet?
Itsellesi, ystävä pieni,
itsellesi.*

Carpelanille myönnettiin Pohjoismaiden neuvoston kirjallisuuspalkinto 1977 ja merkittävä eurooppalainen kirjallisuuspalkinto Le Prix Européen 2007. Proosateoksillaan hän sai Finlandia-palkinnon kahdesti, 1993 (*Alkutuuli*) ja 2005 (*Kesän varjot*). Muistokirjoituksessaan *Helsingin Sanomissa* **Pekka Tarkka** kirjoitti: "Bo Carpelan oli runon ja proosan suvereeni hallitsija, yksi suomalaisen kirjallisuuden suuria." Carpelan itse pohtii Graminassa tuotantoaan:

*Oletko kyntänyt tähtiä peltoon,
kun maa pimeässä laaksossasi
väristen kimmeltää, vai onko se
vain aamun kaste?*

Elokuussa 2011 Bo Carpelanilta ilmestyy postuumisti romaani *Lehtiä syksyn arkistosta*.

Assistenttina Suomen Ateenan-instituutissa 2007–2010

Helsinkiläinen Vesa Vahtikari tarjoaa tässä esityksen toiminnastaan Suomen Ateenan-instituutin assistenttina 2007–2010, jotteivät ihmisten toimet aikojen kuluessa hälvensi, eivätkä ne suuret ja ihmeelliset teot, joita instituutissa suoritettiin, jäisi maineettomiksi, ja ennen kaikkea, jotta selviäisi, mitä kaikkea instituutissa puuhattiin ja millaista Ateenassa oli asua ja elää.

ASSISTENTIN TYÖ

PERIAATTEESSA INSTITUUTIN assistentin työhön kuuluvat ainakin seuraavat asiat:

1. Harjoittelijat
2. Opiskelijakurssi
3. Instituutin julkaisut ja kirjavaihto sekä kirjojen tilaaminen
4. Instituutin järjestämät tapahtumat
5. Varmuuskopiot, virusturva ja instituutin tietokoneet
6. Instituutin www-sivut
7. Valokuvat instituutin tapahtumista
8. Instituutin tavarat ja laitteet
9. Vieraat, tukidelegaatio, media
10. Assistentin oma tutkimus (väitöskirja)

1) Harjoittelijat

2000-luvulla on instituutissa ollut vuosittain kaksi Cimo-harjoittelijaa. Vuonna 2010 oli instituutissa Cimo-harjoittelijoiden sijaan kolme Erasmus-työharjoittelijaa. Instituutin assistentti vastaa yhteydenpidosta Cimoon ja yliopistojen rekryihin sekä opastaa harjoittelijoita työtehtävissä ja laatii heille työtodistukset. Instituutti tarjoaa harjoittelijoille majoituksen instituutin asuntolassa ja vakuutuksen työtapaturmien varalta. Harjoittelijat osallistuvat instituutin töihin kukin kykyjensä mukaan. Tarkoitus on, että harjoittelija oppii harjoitteluaikanaan jotain uutta ja että myös instituutti hyötyy harjoittelijan työpanoksesta. Harjoittelijat päivittävät instituutin www-sivuja,

ottavat kuvia instituutin tapahtumissa, osallistuvat postitus-, kopiointi yms. toimistotöihin, tekevät instituutin johtajan ja assistentin omia tutkimuksia tukevia hakuja netistä ja kirjastoista, oikolukevat ja taivuttavat instituutin julkaisuja, skannaavat valokuvia sekä suunnittelevat ja tekevät instituutin järjestämiin tapahtumiin liittyviä kutsuja ja esitteitä. Instituutin assistentin omasta työajasta menee toki jonkin verran aikaa uusien harjoittelijoiden opastamisessa talon tavoille ja esim. InDesignin ja Photoshopin käytön opettamiseen, mutta harjoittelijoiden osaamisesta ja työpanoksesta on myös todellista hyötyä instituutille. Instituutissa oli vuosina 2007–2010 seuraavat 15 harjoittelijaa:

- 1.10.2006–31.1.2007 Maria Basdekis
- 1.3.–31.8.2007 Tommi Turmo
- 1.9.–31.12.2007 Anna Patteri
- 1.9.–31.12.2007 Miika Sillanpää
- 1.3.–31.8.2008 Markus Suuronen
- 5.5.–16.5.2008 Riina Kansanoja
- 5.5.–16.5.2008 Mira Torvinen-Määttä
- 1.6.–30.11.2008 Aapo Laaksonen
- 1.9.–31.12.2008 Sanni Aava
- 1.1.–30.6.2009 Kimmo Kovanen
- 1.9.–31.12.2009 Anu Alsta
- 15.3.–15.6.2010 Heta Björklund
- 1.6.–31.8.2010 Erik Henriksson
- 1.8.–31.10.2010 Elina Salminen
- 1.10.–31.12.2010 Miikka Mutanen

Harjoittelijat olivat Helsingin, Oulun ja Turun yliopistoista sekä Raahen seudun ammattikorkeakoulusta ja heidän pääaineinaan olivat Kreikan

kieli ja kirjallisuus, arkeologia, graafinen suunnittelu, kulttuuriantropologia, klassillinen filologia, historia ja kirjallisuus. Jokaisen harjoittelijan kanssa oli ilo työskennellä – toivottavasti tunne oli molemminpuolinen.

2) Opiskelijakurssi

Ateenan instituutti järjestää vuosittain perus- ja aineopintoja suorittaville opiskelijoille tarkoitettua johdantokurssin antiikin tutkimukseen ja antiikin maailmaan. Monitieteinen kurssi on tarkoitettu esimerkiksi arkeologian, historian, klassillisen filologian, filosofian ja taiteiden tutkimuksen opiskelijoille. Vuosina 2006–2009 kurssi järjestettiin yhdessä Suomen Rooman-instituutin kanssa (nimellä Antiikin Kreikan ja Rooman johdantokurssi) ja vuonna 2010 se järjestettiin yhteistyössä Suomen Damaskoksen-instituutin kanssa (nimellä Antiikin Kreikan johdantokurssi).

Instituutin johtaja ja assistentti sopivat yhdessä kurssin ajankohdan ja vierailukohteet pääpiirteissään. Assistentti kuitenkin vastaa kaikista kurssin järjestelyistä. Hän suunnittelee tarkan aikataulun, varaa lennot, pikkubussit ja hotellit sekä sopii instituutin ulkopuolisten luennoitsijoiden kanssa luentojen aiheet ja ajankohdat. Kaikki valmistelut on tehtävä hyvissä ajoin etukäteen, jotta kurssin vetäjille (instituutin johtaja ja assistentti) saadaan opastusluvat kaikille arkeologisille paikoille ja museoihin. Instituutin toimistonhoitaja **María Martzoukou** laatii lupahakemuksen.

Kurssin aikana (syyskuussa) assistentin työpäivät venyvät aamusta iltaan. Assistentti on kuski, matkaopas ja opettaja. Hän herää aamulla ensimmäisenä ja hakee pikkubussin ja illalla hän vie ensin opiskelijat hotellille/asuntolaan ja lähtee sitten etsimään parkkipaikkaa pikkubussille. Assistentilla on koko ajan mukanaan opastuslupa, museoiden ja luennoitsijoiden yhteystiedot, kasa oppaita ja laivalippuja sekä särkylääkkeitä ja laastareita. Assistentti menee myös poliisiasemalle tekemään rikosilmoituksen, jos joltain kurssilaiselta varastetaan lompakko ja vakuutusyhtiötä varten tarvitaan paperi varkaudesta.

Kurssien vetäminen oli erittäin mielenkiintoista ja opettavaa työtä. Jokaisella kurssilla oli omanlaisensa ryhmähenki ja huumori, ja uskon, että kurssilaiset saivat kursseilta paljon kokemuksia ja oppivat uusia asioita. Itse tulen muistamaan jokaisen vetämäni kurssin tapahtumat ja

INSTITUUTIN JOHTAJAN RANKKA TYÖPÄIVÄ – OPISKELIJOIDEN KANSSA TUTUSTUMASSA KYLLENE HARBOUR PROJECTIIN SYYSKUUSSA 2008. KUVA: VESA VAHTIKARI.

kurssilaiset vielä pitkään – toivottavasti tapaan mahdollisimman monta kurssilaista vielä tulevaisuudessa eri tilanteissa, yliopistolla, luennoilla, konferensseissa, olutlasin ääressä jne.

3) Instituutin julkaisut ja kirjavaihto sekä kirjojen tilaaminen

Instituutin assistentin työhön kuuluu myös instituutin julkaisuiden editointi, taittaminen ja toimittaminen painoon. Vuosina 2007–2010 instituutti julkaisi seuraavat kirjat (jotka menivät Maria Nikun kirjaa lukuun ottamatta assistentin koneen kautta painoon):

- Leena Pietilä-Castrén, *The Graeco-Roman Terracotta Figurines of Finland and their Collectors* (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens XI), Helsinki 2007.
- Maria Niku, *The Official Status of the Foreign Residents in Athens 322–120 B.C.* (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens XII), Helsinki 2007.
- Björn Forsén and Giovanni Salmeri (eds.), *The Province Strikes Back. Imperial Dynamics in the Eastern Mediterranean* (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens XIII), Helsinki 2008.
- Leena Pietilä Castrén and Vesa Vahtikari (eds.), *Grapta Poikila II. Saints and*

- Heroes* (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens XIV), Helsinki 2008.
- Björn Forsén (ed.), *Thesprotia Expedition I. Towards a Regional History* (Papers and Monographs of the Finnish Institute at Athens XV), Helsinki 2009.
 - Μπορν Φορσέν, Βασίλης Καρδάσης *Αγαπητή Μισητή μου Αθήνα! Στιγμιότυπα από τη ζωή του φινλανδού ελληνιστή Βίλχελμ Λάγκους*, Ateena 2009 (yhteistyössä Hestia-kustantamon kanssa).
 - Kira Kaurinkoski, *Kreikka ja Suomen talvisota. Kreikkalaisten sotakirjeenvaihtajien uutissanomat*, Helsinki 2010.

Instituutti lähettää aina uuden PMFIA-volyymin ilmestyttyä sen noin 100 paikkaan vaihtokappaleena ja saa puolestaan paljon kirjoja vaihdossa. Kaikki kirjat, jotka kelpaavat, annetaan pohjoismaiseen kirjastoon. Kirjat, joita instituutissa ei haluta pitää ja jotka jo löytyvät pohjoismaisesta kirjastosta (esim. ruotsalaisten lahjoittamina), lahjoitetaan Helsinkiin Kansalliskirjastoon.

Instituutti myös ostaa kirjoja muutaman keran vuodessa. Ennen tilausta pitää ilmoittaa pohjoismaiseen kirjastoon, mitä kirjoja ollaan tilaamassa, ettei tule vahingossa tilattua kirjoja, joita ruotsalaiset tai tanskalaiset tai norjalaiset ovat tilaamassa.

Kaikista instituutin saamista ja tilaamisista sekä pois annetuista kirjoista pidetään listaa. Assistentti vastaa instituutin kirjavaihdosta, mutta toki esimerkiksi instituutin harjoittelijat auttavat kirjojen postituksessa ja yhteydenpidossa pohjoismaiseen kirjastoon.

4) Instituutin järjestämät tapahtumat

Instituutti järjestää vuosittain monia erilaisia tapahtumia (vuosijuhla, seminaareja, esitelmiä, konferensseja, leffailtoja, näyttelyitä, konsertteja). Tapahtumien järjestely ja niihin liittyvien kutsujen, esitteiden ja ohjelmien suunnittelu, painatus ja julkaiseminen ja tapahtumista tiedottaminen (posti, s-posti, www-sivut) kuuluvat myös instituutin assistentin työnsäkaan. Instituutti järjesti vuosina 2007 - 2010 seuraavat tapahtumat:

- 23.1.2007 *Everyday Greek in the Forts of the Roman Army in Egypt*. Lecture by Martti Leiwo (University of Helsinki).
- 25.1.2007 Archaeological Survey Meeting John Bintliff (Leiden University), *Regional Field Survey. in Greece – A Short History and a Review of its Strengths and Weaknesses for Writing History*.
- 13.2.2007 Archaeological Survey Meeting Kostas Sbonias (Ionian University), *Surveying in a Mountainous Landscape. Vrysinas on Western Crete as a Case Study*.
- 8.3.2007 *Praising a Roman Senator in Greek Inscriptions of the Empire*. Lecture by Olli Salomies (University of Helsinki).
- 30.4.2007 Archaeological Survey Meeting Timothy E. Gregory (Ohio State University), *The Australian Paliochora-Kythera Archaeological Survey: A Low-Impact, Long-Term Experience in Archaeological Investigation*.
- 22.5.2007 Instituutin vuosijuhla
- 5.10.2007 *The Silver Coins from Khirbet Qumran and the Introduction of Roman denarii to Syria-Palestine*. Lecture by Kenneth Lönnqvist (University of Helsinki).
- 20.10.–3.11.2007 An Exhibition at the Stoa tou Bibliou: *O Beloved and Hated Athens! A Selection from the Finnish Scholar Wilhelm Lagus' Life*.
- 31.10.2007 *Policing the nistic Countryside: Realities and Ideologies*. Seminar by Angelos Chaniotis (All Souls College, Oxford).
- 28.11.2007 Concert of the Works of Sibelius at Philippos Nakas Conservatory. Concert by Jussi Makkonen and Rait Karm.
- 30.11.2007 Johannes Sundwall -Lecture. Lecture by Robin Osborne (University of Cambridge), *How the Gauls Broke the Frame: A Hellenistic Revolution in Theology on the Athenian Acropolis*.
- 14.2.2008 *India as a Mirror of the Otherness in Classical and Medieval West*. Lecture by Klaus Karttunen (University of Helsinki).
- 28.2.2008 *The Substance and Procedure of Athenian Law*. Seminar by Edward Harris

SUOMEN KODÁLY-KUORO ESITTÄÄ SIBILIUKSEN FINLANDIAN INSTITUUTIN PIHALLA KESÄKUUSSA 2010. KUVA: VESA VAHTIKARI.

- (Durham University).
- 22.5.2008 Instituutin vuosijuhla.
- 1.–4.10.2008 Langnet Seminar.
- 16.10.2008 Komisario Palmu -elokuvia instituutissa Mika Waltarin hengessä.
- 24.–27.10.2008 Workshop – *Defining and Interpreting Ancient Greek Cult Deposits*.
- 27.11.2008 Mika Waltari -seminaari.
- 9.–10.2.2009 Colloquium – *Life is a (Greek) Tragedy II*.
- 19.–20.2.2009 Colloquium – *Styles of Political Theorizing: Exploring Concepts and Rhetorical Practices in History*.
- 10.3.–31.5.2009 Έκθεση (Κέρκυρα): *Αγαπητή Μισητή μου Αθήνα! Στιγμιότυπα από τη ζωή του φινλανδού ελληνιστή Βίλχελμ Λάγκους*.
- 17.3.2009 *With Greek Eyes: Polybius of Megalopolis on Roman Politics*. Lecture by Kaj Sandberg (Institutum Romanum Finlandiae).
- 8.4.2009 *Herakleopolis Magna: a Graeco-Egyptian Town in Middle Egypt*. Lecture by Erja Salmenkivi (University of Helsinki).
- 14.5.2009 Instituutin vuosijuhla
- 17.–20.9.2009 A Colloquium on Greek and Latin Linguistics (invited speakers): *Variation and Change in Greek and Latin. Problems and Methods*.
- 12.10.2009 *New Discoveries from Magnetic Surveys at Classical Sites in Greece, Turkey, Egypt and Ukraine*. Lecture by Tatiana Smekalova (Moesgaard Museum, Aarhus, Denmark).
- 19.11.2009 Johannes Sundwall lecture by Lorna Hardwick (Open University, UK), *Ancient and Modern Societies in Dialogue: the Role of Greek Drama*.
- 25.11.2009 Luento- ja näyttelysarja pohjoismaisesta arkkitehtuurista. Kimmo Kuusmanen.
- 8.12.2009 Winter War -seminar, The Finnish Winter War Photo Exhibition, Maps.
- 14.12.2009 Elokuvalta.
- 13.1.2010 Luento- ja näyttelysarja pohjoismaisesta arkkitehtuurista. Pekka Helin.
- 18.2.2010 *Why do we need other people to be happy? Sociability and other-regard in late ancient ethics*. Lecture by Miira Tuominen (University of Jyväskylä).
- 22.2.–6.3.2010 Taidenäyttely – Sanna Jalomäki.
- 11.3.2010 *Dance in the margins? Positioning dancers in antiquity*. Lecture by Manna Satama (University of Helsinki).
- 28.4.2010 Screening of documentary film *Sisters across the Gulf of Finland* by Imbi Paju.
- 15.–16.5.2010 Teatteriesitys – Pertsa ja Kilu.
- 20.5.2010 Instituutin vuosijuhla.
- 9.6.2010 Suomen Kodály-kuoron kuoroesitys.
- 30.9.–2.10.2010 International Conference – *The Ottoman Past in the Balkan Present: Music and Mediation*.
- 11.10.2010 *The Verbal, Visual and Aural in Picture Books*. Lecture by Dr. Riitta Oittinen.
- 20.10.2010 (Inter-)Regional civil society cooperation: *Challenges and future perspectives in the Mediterranean, Baltic Sea and Black Sea regions*.
- 18.11.2010 Johannes Sundwall lecture by Cynthia W. Shelmerdine (University of Texas at Austin), *Mycenaean Scribes and Literacy*.
- 22.11.2010 *Η ιστορία μιας μετάφρασης του Ελύτη: Η περίπτωση της Φινλανδίας*. Lecture by Markku Pääskynen.
- 2.12.2010 *Tutto Samos ama il professore*. Föredrag av Jan Henrik Swahn.
- 7.12.2010 *Tragedy Performances Outside Athens in the Fourth Century BC*. Lecture by Vesa Vahtikari (FIA).

5) Varmuuskopiot, virusturva ja instituutin tietokoneet

Assistentti on myös instituutin mikrotukihenkilö, joka vastaa instituutin koneille asennettavista ohjelmista ja virusturvasta, ottaa tärkeistä tiedostoista varmuuskopioita ulkoiselle kovalevyllä ja johtajan suostumuksella (budjetin salliessa) ostaa instituutille uusia koneita, tulostimia, skannereita, kovalevyjä, muistitikkuja ja ohjelmia. Assistentti on myös yleensä se henkilö, joka kutsutaan apuun, kun jokin tiedosto ei tulostu tai aukea oikein tai jonkun tietokone menee jumiin.

6) Instituutin www-sivut

Assistentti ja/tai harjoittelijat päivittävät instituutin www-sivuja (www.finninstitute.gr). Kesällä 2010 instituutin www-sivut uudistettiin kokonaan ja samalla vaihdettiin operaattoria ([www-sivujen](http://www.sivujen) osoite ja instituutin henkilökunnan s-postiosoitteet säilyivät samoina). Instituutin johtaja ylläpitää instituutin Facebook-profiilia.

7) Valokuvat instituutin tapahtumista

Kaikista instituutin tapahtumista otetaan valokuvia arkistoon, jota ylläpitää instituutin tutkimus- ja toimistoapulainen **María Gourdouba**. Muutkin kuin instituutin assistentti (esim. harjoittelijat) voivat ottaa kuvia, mutta instituutin kamera on assistentin työhuoneessa, ja assistentin vastuulla on muistaa, että kuvia myös otetaan. Kuvia käytetään mm. instituutin www-sivuilla ja julkaisuissa sekä joulukorteissa ja esitteissä.

8) Instituutin tavarat ja laitteet

Assistentin huoneessa säilytetään instituutin takymetriä, kolmijalkaa ja kahta kameraa sekä kaikkea muuta kenttätöissä tarpeellista tavaraa. Instituutin kiinteistönhoitaja **Joakim Stavrópoulos** hankkii tarpeen mukaan paristoja, akkuja, mustekasetteja, monistuspaperia yms. tarvikkeita.

9) Vieraat, tukidelegaatio, media

Instituutilla käy kaikenlaisia vieraita ja aina välillä on erilaisia lounaita, illallisia, illanviettoja jne. joihin osallistuminen on osa instituutin assistentin ja johtajan työtä. Johtaja ja/tai assistentti myös esittelevät instituuttia kaikille instituutilla vierailleville ryhmille. Vuosina 2007–2010 instituutilla vieraili mm. koululaisia, päiväkotilapsia, kuoroja, historian, arkeologian ja teatteritieteen opiskelijoita sekä kunnallispoliitikkoja.

Kenties mieleenpainuvimpia ja erikoisimpia kokemuksia ovat varmastikin instituutin tukidelegaation vierailut. Delegaatioon kuuluu henkilöitä Suomen yritysmaailman huipulta. He tulevat Ateenaan/Kreikkaan kerran vuodessa 3–4 päiväksi, ja instituutin johtaja ja assistentti vievät heidät arkeologisille paikoille, museoihin ja tavernoihin sekä paikkoihin, joihin eivät tavalliset turistit pääse. Tukidelegaation jäsenet tukevat sitten instituutin toimintaa vuosittaisin rahalahjoituksin.

Myös eri mediat ottavat välillä yhteyttä instituuttiin, ja johtaja ja assistentti antavat tarpeen mukaan kommentteja, lausuntoja tai haastatteluja. Itse annoin kommentin *Helsingin Sanomissa* 27.3.2007 ilmestyneeseen artikkeliin "Tutkijat innostuivat ja asukkaat harmistuivat Ateenan teatterilöydöstä" ja annoin haastattelut Ruotsin radion suomenkielisen toimituksen Sisuradioon ja *Kulttuuriseikkailu 2007* -hankkeeseen. Instituutin johtaja **Martti Leiwo** kommentoi jatkuvasti asioita moneenkin eri mediaan Suomessa.

TAITAVA PAIKOITTAJA OSAA KÄYTTÄÄ JUURI JA JUURI AUTONSA KOKOISEN TILAN TARKOIN HYVÄKSI. KUVA: KATJA VAHTIKARI.

10) Assistentin oma tutkimus (väitöskirja)

Valitettavasti kaikilta edellä mainituilta töiltä jäi kovin vähän aikaa assistentin omalle tutkimukselle. Väitöskirjaa ehti tehdä lähinnä kesäisin ja joulutammikuussa, kun instituutilla ei ollut erityisiä tapahtumia.

ASSISTENTIN OMA (TYÖN ULKOPUOLINEN) ELÄMÄ

Instituutin töiden lisäksi assistentilla on myös jonkin verran omaa elämää. Kuten kaikki lapsiperheiden vanhemmat tietävät, ovat mm. pomppiminen ja kiipeily sekä hiekkakakkujen tekeminen maailman tärkeimpiä asioita. Kotonakin voi toki pomppia ja kiipeillä vaikkapa sängyllä ja sohvalla, mutta hiekkakakkuja on parempi tehdä ulkona. Ateenassa on runsaasti lasten ulkoleikki- paikkoja, joissa on keinuja, liukumäkiä ja kiipeilytelineitä. Lisäksi on myös maksullisia yksityisiä sisäleikkipaikkoja (esimerkiksi kauppakeskuksista), joissa on pomppulinnoja ja muita laitteita. Hyvät ja monipuoliset ulkoleikkipuistot löytyvät vaikkapa Keskuspuistosta, Nea Smirnistä ja Alimoksesta.

Koska leikkipuistoissa ei yleensä ole hiekkalaatikoita, onnistuu hiekkakakkujen teko Ateenassa parhaiten hiekkarannalla. Attikan länsirannikolla Ateenasta etelään kohti Sunionia on rantoja joka lähtöön – maksuttomia yleisiä rantoja ja maksullisia yksityisiä, hiekkarantoja ja pikkukivirantoja. Mainitsemisen arvoisia paikkoja ovat ehkäpä Vouliagmeni ja Várkiza, joissa mo-

lemmissä on hienoja rantoja. Myös Marathonin lähellä Ateenasta pohjoiseen on hieno ranta (Shinías).

Jos haluaa varmistaa, että hiekkakakuista tulee hyvälaatuisia, on kakkuja tehdessä syytä muistaa vanha loru: "Älä tule paha kakku, tule hyvä kakku", joka tulee toistaa kakkua tehdessä kaksi kertaa ja samalla hakata lapiolla muotin tai ämpärin pohjaan. Lasten kanssa Ateenaan matkaavalle voin suositella kirjaa Mark Ritchie, *Athens 4 kids*, Ateena 2008 (www.athens4kids.com).

Kun asuu Ateenassa, ei voi olla huomaamatta kahta silmiinpistävää seikkaa: parkkipaikkoja ei ole missään ja koirankakkoja on kaikkialla. Ateenassa on aivan liikaa autoja ja paikoitus on todella villiä. Jokainen auton kokoinen rako käytetään hyväksi ja auto runtataan tasan auton kokoiseen rakoon tarvittaessa vaikkapa toisia autoja kolhien. Koirat ja kissat eivät tietenkään välitä ihmisten säännöistä, mutta niiden omistajien luulisi välittävän. Neljän vuoden aikana näin tasan keran vuodessa sellaisenkin ihmeen, että koiran ulkoiluttaja poimi koiransa jätöksen muovipussiin. Luulen, että joka kerta oli kyseessä ulkomaalainen koiran ulkoiluttaja.

Ateenan koirankakkojen keskeltä pääsee toki pois, jos haluaa, ja Ateenasta käsin on kätevää tehdä viikonloppuisin ja lomilla matkoja muualle Kreikkaan, vaikkapa saarille ja Pohjois-Kreikkaan. Myös halpoja lentoja esimerkiksi Istanbuliin ja Roomaan on tarjolla. Varsin paljon tulikin neljän vuoden aikana matkusteltua eri puolilla Kreikkaa. Tämän artikkelin lopussa on lyhyt lista paikoista, joissa mielestäni kannattaa käydä.

Elämä Kreikassa ei valitettavasti kuitenkaan ole pelkkää auringonpaistetta ja hiekkakakkujen tekoa. Varsinkin vuosina 2009 ja 2010 loivat maailmanlaajuinen lama, Kreikan talouskriisi sekä jatkuvat lakot ja mielenosoitukset varsin ikävän varjon ihmisten arjen ylle. Kaupungilla kävellessä ei voinut välttyä huomaamasta, että monessa pikkukaupassa oli pantu ovi kiinni ja lappu luukulle. Ateenassa on paljon tyhjää liiketilaa vuokrattavana ja todella monet ihmiset, varsinkin nuoret, ovat ilman töitä. Mielenosoitukset ovat muuttuneet pelottavan väkivaltaisiksi.

Kierrätys ei vielääkään ole Kreikassa kovin hyvällä tolalla, mutta vuosina 2007 - 2010 tapahtui kuitenkin edistystä. Virvoitusjuoma- ja oluttölkeille, lasi- ja muovipulloille sekä maitotölkeille on nykyään omat erilliset siniset roskalaatikot ja sekajäte laitetaan tavallisiin metallisiin roskalaatikoihin. Myös muutamia erillisiä kierrätyspisteitä löytyy. Biojätteitä ei kerätä erikseen, mutta se on ymmärrettävää, koska biojäteastioiden haju olisi sietämätön kesäkuumalla. Ateenan roskalaatikot tyhjennetään päivittäin – paitsi silloin, kun roskakuskit ovat lakossa. Ateenan vanhalla lentokentällä on joka kuukauden ensimmäisenä sunnuntaina kirpputori.

Muita mainitsemisen arvoisia, nopeasti mieleen tulevia asioita Ateenassa ovat kesäiset ulkoilmaelokuvanäytännöt, monipuoliset ja edulliset vihannes- ja hedelmätorit (laiki agorá), hassun jäykkä koreografinen parlamentin vahdinvaihto ja ihmisten parvekkeilleen virittämät jouluvalot. Kaikkea neljässä vuodessa kokemaani on mahdotonta tiivistää yhteen lehtijuttuun, mutta liitän ohkeen vielä listan kymmenestä erityisen hyvin mieleeni jääneestä kokemuksesta – niin työstä kuin arkielämästäkin.

10 KOKEMUSTA, JOTKA JÄIVÄT MUISTIIN

1) Seikkailijan soitto ja haastattelu

Heinäkuussa 2007 instituutin puhelin soi ja koska instituutin johtaja **Björn Forsén** ei ollut paikalla, puhelu ohjattiin minulle. Vastattuani puhelimeen omalla nimelläni kuului luurista: "Hyvää päivää! Olen seikkailija **Timo Polari**." Sitten soittoa esitteli itsensä ja asiansa tarkemmin. Kävi ilmi, että Polari oli tekemässä *Kulttuuriseikkailu 2007* -nimistä dokumenttia ja kirjaa. Hänen

ROSKAKUSKIEN LAKON AIKAINEN ROSKAKASA INSTITUUTIN ASSISTENTIN KOTIKADULLA. KUVA: VESA VAHTIKARI.

päämääränään oli pyöräillä ympäri Eurooppaa tärkeillä kulttuuripaikoilla ja tietenkin Ateenassa kuului hänen valitsemiensa paikkojen joukkoon. Myöhemmin kesällä hän tuli toisen pyöräilijän, kuvaajan ja äänittäjän kanssa instituuttiin tekemään haastattelun, jossa puhuimme kirjallisuudesta, filosofiasta ja monesta muusta antiikista periytyneestä asiasta. Haastattelun jälkeen Polari kysyi, voisiko hän vaihtaa jossain vaatteita. Sitten hän pukeutui instituutin saunassa sponsoreidensa (<http://www.timopolari.com/sponsorit.html>) vaatteisiin ja suuntasi ryhmänsä kanssa Akropolisille ottamaan kuvia. Vielä ennen lähtöään hän antoi minulle kirjansa *Unelma Etelänavasta* (jonne matkatessaan hän oli hiihtänyt 1 133 kilometriä 58 vuorokauden aikana).

2) Pääskynen ja Santanen aamulla

Eräänä erittäin kuumana heinäkuun päivänä 2007 olin menossa aamulla töihin tyhjään instituuttiin, sillä instituutin johtaja Björn Forsén oli jo lähtenyt kenttätöihin (ja vienyt Cimo-harjoittelijat mukanaan) ja instituutin muu toimistohenkilökunta oli jo lomilla. Instituutin ovella minua odotti kaksi hiukan nuukahtaneen näköistä suomalaista.

Kirjailija **Markku Pääskynen** ja runoilija **Eino Santanen** olivat olleet saarikierroksella ja etsivät nyt majapaikkaa Ateenasta sekä halusivat tutustua instituuttiin. Esittelin heille instituutin ja kerroin heille sen toiminnasta ja historiasta. Sitten soitin instituutin asuntolaan, josta matkajille löytyi majoitus. Markku Pääskynen lähetti minulle Suomeen päästyään vielä kiitokseksi kirjansa *Tämän maailman tärkeimmät asiat*.

3) Leimasinten haltija tullissa ja oleskeluluvan haku

Ostin uuden auton verovapaana Suomesta ja toin sen takaisin palatessani ns. muuttoautona. Siinä välissä auto täytyi kuitenkin rekisteröidä Kreikkaan ja maksaa autosta arvonlisävero sekä Kreikan lain mukainen autovero. Auton tullaus ja rekisteröinti oli mahtava byrokraattinen kokemus. Erilaisiin todistuksiin (todistus siitä, että asun Kreikassa ja että olen Suomen Ateenan-instituutissa töissä ja että olen tuonut auton Kreikkaan sillä ja sillä laivalla ja sinä ja sinä päivänä ja että moottorin tilavuus on se ja se ja että auton päästöt ovat ne ja ne) piti hakea leimoja tulliviranomaisten eri luukuilta ja paperisotaan tarvittiin paikallinen välimies, jolle piti maksaa 200 euroa palkkiota. Eräessä virkahuoneessa näin ihmeen – leimasinten haltijan. Leimasinten haltija istui huoneessaan ja hänellä oli edessään 1x1 metrin kokoinen nelikulmainen laatikko, joka oli täynnä erilaisia leimasimia. Ajattelin, että hänen täytyi olla todella tärkeä henkilö.

Kun sitten sain vihdoin auton tullattua, tarvitsin siihen vielä kreikkalaiset rekisterikilvet. Rekisterikilpiä varten taas tarvitsin oleskeluluvan, joka piti hakea poliisiasemalta. Oleskeluluvan hakijat oli jaoteltu kahteen eri luokkaan – EU-maiden kansalaiset ja muut. EU-maiden kansalaisten odotushuoneessa oli seinällä iso kyltti, jossa luki "Tupakointi kielletty". Kaikki oleskeluluvan hakijat tietenkin noudattivat kuuliaisesti kieltoa. Tupakointikielto ei ilmeisesti kuitenkaan koskenut virkailijoita, jotka polttivat tupakkaa omilla luukuillaan puoli metriä korkean lasisen pleksin takana, josta savu levisi tasaisesti koko odotushuoneeseen.

VAUHDIKAS VAHDINVAIHTO KREIKAN PARLAMENTIN EDESSÄ. KUVA: KATJA VAHTIKARI.

Kun vihdoinkin sain oleskeluluvan, virkailija käski minua ottamaan siitä kaksi valokopiota omalla kustannuksellani poliisiaseman ulkopuolella olevalla kioskilla. Meinasin sanoa, että meillä Suomessa on virastoissa kopiokoneet, mutta pidin kuitenkin suuni kiinni. Auton rekisterikilvet piti tietysti vielä hakea eri paikasta, jossa sieläkin oli otettava rekisteriotteesta kopio omalla kustannuksella.

4) Rynnäkköharjoitus Varissa

Vuoden 2008 opiskelijakurssilla oli tiistaina 16.9. ohjelmassa tutustuminen pikkubussilla Attikan arkeologisiin kohteisiin Varin luola, Brauron, Thorikos ja Sunion. Noukin opiskelijat pikkubussin kyytiin aamulla ja lähdimme ajamaan ulos Ateenan keskustasta. Varissa pysäköin auton lähelle mäenrinnettä, jossa päivän ensimmäinen vierailukohteemme, Panin luola, sijaitsi. Kun nousimme autosta, näimme, että paikalle marsi komppaniallinen varusmiehiä taisteluvarusteineen ja rynnäkkökivääreineen. Varusmiehet latasivat aseensa ja valmistautuivat rynnäköimään mäkeä ylös Suomenkin armeijasta tutulla "Tue sinä, minä syöksen" -periaatteella. Sitten luokseni tuli varusmiesten kouluttaja, Kreikan armeijan luutnantti. Ei paljon auttanut näyttää hänelle opastuslupaa ja selittää, että olimme menossa mäellä sijaitsevaan luolaan. Sovimme, että voimme tulla paikalle uudestaan varusmiesten harjoituksen jälkeen iltapäivällä. Niinpä hypäsimme takaisin pikkubussiin ja suuntasimme kohti Brauronia. Varin luolassa kävimme sitten iltapäivällä, ennen kuin menimme Sunioniin uimaan ja katsomaan auringonlaskua Poseidonin temppelillä.

5) Hartwallin tarjoama olut Delfoissa

Lokakuussa 2008 kävimme tukidelegaatian kanssa Delfoissa. Lehman Brothers oli jo kaatunut ja pörssikurssit olivat kovassa syöksyssä. Vitsailimme siitä, mitä oraakkeli vastaisi kurssien tulevasta suunnasta, jos siltä voisi vielä kysyä asiaa. Sitten vierailimme Delfoin museossa ja katsoimme siellä maailman napaa, vaunun ajajaa ja muita museon nähtävyyksiä. Tullessamme ulos museosta **Erik Hartwall** kysyi minulta: "Saanko tarjota oluen?" Vastasin tietenkin myön-

YLHÄÄLLÄ: HIIKAN ÖVERIKSI MENNEET JOULUVALOT ZAHÁRITSA-KADULLA JOULUKUUSSA 2007. KUVA: KATJA VAHTIKARI. ALHAALLA: MELLAKKA ATEENASSA TOUKOKUUSSA 2010. (LÄHDE: WIKIMEDIA COMMONS)

tävästi, sillä eihän Hartwallin tarjoamasta oluesta sovi kieltäytyä. En muista varmasti, joimmeko Amstelia, Heinekenia vai Mythosta, mutta mielikuvissani on Hartwallin tarjoama olut aina Mythosta. Se maistui virkistävän raikkaalle ja täyteläiselle kuin tunturipurojen kulta.

6) Ateenan mellakat

Joulukuun 6. päivä 2008 kuoli 15-vuotias **Aléksandros Grigorópoulos** poliisin luotiin Ateenan keskustassa. Tapauksen jälkeen alkoivat mellakat, jotka kestivät monta päivää ja levisivät myös muihin Kreikan kaupunkeihin. Autoja poltettiin ja kauppojen ikkunoita hajotettiin sil-

mittömällä raivolla. Ateenan keskusta oli täynnä kyynelkaasua. Nämä mellakat olivat pelottavin ja epämiellyttävän kokemus koko nelivuotisen assistenttikauteni aikana.

7) Kuismasen arkkitehtuuriluento

Vuodenvaihteessa 2009 - 2010 instituutti oli mukana järjestämässä luento- ja näyttelysarjaa pohjoismaisesta arkkitehtuurista. Aloite sarjan järjestämisestä tuli kreikkalaisesta arkkitehtuuri-instituutista ja mukana oli kaksi arkkitehtia josta Pohjoismaasta. 25.11. oli suomalaisen **Kimmo Kuismasen** vuoro kertoa omasta työstään. Benaki-museon suuri, yli 200 henkeä vetävä luentosali sai todistaa suomalaisen ympäristö- ja puuarkkitehtuurin ilosanomaa. Kuismasen toimisto on ollut mukana suunnittelukilpailussa, jossa suunniteltiin Kiinaan täysin uutta 500 000 asukkaan kaupunkia. Kuismasen oli sommitellut talot ja kadut ekologisesti ottaen huomioon aurinгон ja tuuleen suunnat ja eri vuodenaajat ja talojen jäähtymisen ja lämpenemisen. Kuismasen suunnitelmissa taloja lämmitetään auringolla ja viheralueita kastellaan jäähdytysvedellä. Hän käyttää kohteissaan myös paljon puuta ja on suunnitellut puutaloja mm. maanjäristysherkkään Japaniin. Luennon kuuntelijoille selvisi myös, että puu on oikein käytettynä kestävämpää maanjäristyksissä ja vähemmän paloherkkää kuin monet muut rakennusmateriaalit.

ELOKUVANÄYTNTÖ ULKONA. KUVA: VESA VAHTIKARI

8) Torakka hississä

Kerran kesällä 2009 olimme menossa vanhemman tyttäreni kanssa läheiseen leikkipuistoon keinumaan, kiipeilemään ja laskemaan mäkeä. Laitoimme aurinkorasvaa kasvoin ja hatut päähän sekä otimme pallon ja muutaman muun lelun mukaan. Sitten tilasin hissin neljanteen kerrokseen, jossa asuimme. Kun hissi tuli kerrokseen avasin oven ja astuimme sisään hissiin. Hississä meitä odotti yllätys: keskellä hissin lattiaa nökötti terhakka peukalon kokoinen torakka, joka oli ilmeisesti niin urbanisoitunut, että käytti hissiä kuten muutkin talomme asukkaat. Yritin liiskata torakan kengälläni, mutta se oli minua nopeampi ja pakeni äkkiä paikalta. Olemme vielä monta kertaa Suomessakin muistelleet tyttäreni kanssa, kuinka kerran Ateenassa kohtasimme hissiä käyttävän ötökän.

9) Oma luentoni instituutissa

Assistenttikauteni lopuksi pidin 7.12.2010 instituutissa esitelmän omasta väitöskirjatutkimuksestani. Esitelmään ei tullut niin paljon väkeä kuin olisin ehkä toivonut, mutta muuten tunnelma oli hyvä ja saamani palaute kannustavaa. Esitelmän jälkeen menimme heittämään tikkaa Red Lion puhiin – kuten niin monesti ennenkin tiistai-iltaisin.

10) Parturissa käynnit

Kun muuttaa uuteen kaupunkiin, tulee jokaiselle ennemmin tai myöhemmin vastaan päivä, jolloin on aika astua tulevaan vakioparturiinsa. Minun vakioparturini oli sama, jonka löysin aivan kotini läheltä, ja jonka ovesta astuin sisään päivänä, jolloin ensimmäisen kerran Ateenassa tunsin tarvetta parturointiin. Vakioparturini oli ehkä hiukan minua nuorempi mieshenkilö. Hänen parturinliikkeensä oli pieni yhden huoneen tila, jossa oli kaksi parturintuolia. Parturissa käynti sujui aina saman kaavan mukaan. Ensin juteltiin niistä näitä ilmoista ja ehkä siitä, montako astetta Helsingissä oli lämmintä ja mikä Ateenassa ja Kreikassa on minun mielestäni mukavaa. Sitten parturini tarttui johonkin pieneen yksityiskohtaan tai sivulauseeseen ja alkoi pitkän ja kiihkeän monologin, jossa hän haukkui hallituksen, EU:n, pankit ja kapitalismin. Monologinsa aikana hän

samalla leikkasi tukkani ja minä nyökyttelin välillä hänen puheilleen tai sanoin: "Tismaalleen, kyllä näin on." Olen melko varma, että parturini käy mielenosoituksissa heittelemässä polttopullo-

ja ja sytyttelemässä autoja tuleen. Aion kuitenkin jatkossakin käydä hänen parturoitavanaan, jos joskus Ateenassa ollessani tunnen tarvetta tukan leikkuulle. ■

10 PAIKKAA, JOISSA KANNATTAA KÄYDÄ

1) Metéora

Tämä kallionkielekkeille rakennetuista luostareista koostuva kohde on koettava itse. Mikään valokuva ei tee sille oikeutta.

2) Monemvasía

Tämä Peloponnesoksen eteläosan itäran-
nikolla sijaitseva keskiaikainen linnoitus
kannattaa käydä kokemassa omin silmin
(varsinkin, jos asui neljä vuotta Ateenassa
Monevasias-kadulla).

3) Ioánnina

Luoteis-Kreikassa järven rannalla sijaitse-
va **Ali Paššan** entinen kotikaupunki, jos-
sa on melkein ei-kreikkalainen tunnelma,
on hieno lomailukohde vaikkapa pitkäksi
viikonlopuksi.

4) Thessaloníki

Entisen ateenalaisen on pakko tunnustaa,
että Thessaloníkissa on kompaktimpi kes-
kusta, siistimmät kadut ja trendikkäämmät
kahvilat kuin Ateenassa.

5) Delfoi

Delfoin näkymiä ja tunnelmaa ei voi tar-
peeksi ylistää. Jokaisen on ehdottomasti
koettava paikka itse.

6) Sunion

Näkymä Poseidonin temppelin pylväiden
välistä merelle on vain jotenkin maagisen
rauhottava.

7) Vergína

Aleksanteri Suuren isän Filippoksen viimei-
nen leposija on arkeologinen nähtävyys vailla
vertaa.

8) Santoríni

Melkein jokaisella Kreikan saarella on pos-
tikorttimaisemia, antiikin raunioita ja hiek-
karantoja, tavernoja ja rantakahviloita, mutta
näkymää Santorinin tulivuoren räjähdyksessä
syntyneelle lahdelle ei kyllä voita mikään.

9) Korfu

Korfun vanha kaupunki ei syyttä ole
UNESCO:n maailmanperintökohde.

10) Kreeta

Suurella saarella on paljon nähtävää –
Knossoksen lisäksi kaikkea kiinnostavaa
vaikka monenkin vierailun verran.

Vallankäytön ytimessä:

Lifeblood Theatre Companyn After Troy ja Kassandrateatterin Antigone

After Troy. Lifeblood Theatre Company, Oxford Playhouse, 3.3.2011. Euripideen tragedioihin Hekabe ja Troijan naiset perustuvan näytelmän käsikirjoitus Glyn Maxwell, dramaturgia Jack Bradley, ohjaus Alex Clifton, musiikki Alex Silverman. Esiintyjät Iain Batchelor, Oscar Pearce, Eve Matheson, Amy Noble, Hannah Barrie, Rebecca Smith-Williams, Antony Byrne ja Nicolas Tennant. Kantaesitys 2.3.2011; esitys jatkoikiertueelle.

Antigone. Kassandrateatteri, Korjaamo, 25.3.2011. Sofokleen tragedian suomenos Kirsti Simonsuuri, dramaturgia Marja Kaarina Mykkänen ja Ritva Siikala, ohjaus Ritva Siikala, musiikki Otto Donner. Esiintyjät Eija Ahvo, Richmond Ghansah, Kalle Holmberg, Pape Sarr, Aki Suzuki ja Marika Westerling. Ensi-ilta 23.3.2011; esitys jatkoikiertueelle.

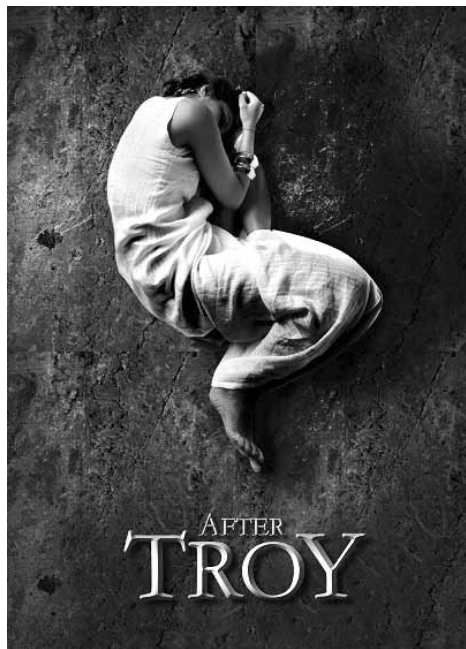
KOLME KIRJAILIJAA, kolmekymmentä säilynyttä tragediaa, 2 500 vuotta. Kreikkalainen tragedia pitää otteensa vuosisata toisensa jälkeen: vuosittain saa ensi-iltansa teattereissa kautta maailman kymmeniä uusia produktioita ja näytelmiin perustuvia versioita. Viimeisen sadan vuoden aikana antiikin draamaa on tuotettu lavalle enemmän kuin koskaan sitten taidemuodon alkuperäisen kukoistuksen Ateenassa 400-luvulla e.a.a. Yhä edelleen Euripides, Aiskhylos ja Sofokles saavat katsojat jännittymään, hengästymään ja lopulta huokaamaan helpotuksesta. Aristoteelinen katharsis kiehtoo, mutta vielä merkittävämpää on klassisen tragedian ajankohtaisuus: jokainen esi-

tys ja jokainen yleisö luo uuden tulkinnan alkuperäistekstistä antaen sille uusia merkityksiä, tarjoten uusia näkökulmia, mutta ennen kaikkea sitoen tragedian nykyhetkeen. Klassikolla on kyky luoda itselleen yhä uusia ja uusia viitekehyksiä.

Maaliskuussa 2011 sai ensi-iltansa kaksi uutta tulkintaa antiikin tragedioista, toinen Oxfordissa, toinen Helsingissä. Glyn Maxwellin näytelmä *After Troy* Lifeblood Theatre Companylle perustuu Euripideen tragedioihin *Hekabe* ja *Troijan naiset*, Kassandrateatterin tulkinta *Antigonesta* puolestaan käyttää Kirsti Simonsuuren uutta käännöstä Sofokleen alkuperäistekstistä. Produktioiden lähtökohtien ja toteutusten erilaisuudesta huolimatta oli niiden sanoma hämmästyttävän samankaltainen. Kreikkalaisen tragedian universaalit ja ajattomat teemat - valta, kunnia, yksilön tekemät valinnat, rohkeus, kosto, voittajien ja voitettujen, miesten ja naisten välinen näennäinen ero - saivat jälleen ajatuksia herättävät ja ajankohtaiset tulkinnat näissä uusissa tuotannoissa.

Glyn Maxwellin näytelmän *After Troy* Lifeblood Theatre Companylle ohjasi Alex Clifton, joka opettaa näyttelijäntyötä RADA:ssa (Royal Academy of Dramatic Art). Produktio sai alkunsa Cliftonin ja Maxwellin yhteistyöstä: kumpaakin kiehtoi Euripideen tulkinta valloitetun Troijan kuningattaresta **Hekabesta**, jota runoilija käsitteli näytelmissään *Hekabe* (n. 424 e.a.a.) ja *Troijan naiset* (415 e.a.a.).¹ Cliftonin, hänen näyttelijäoppilaidensa ja Maxwellin yhteisistä työpajoista syntyi lopulta idea yhdistää Euripideen kaksi tragediaa. *After Troyn* ensimmäinen näytös keskittyi *Hekabeen*, kun taas toinen näytös käytti materiaalinaan *Troijan naisia*. Maxwellin versio tarjosi näin mahdollisuuden tehdä tulkinta kuningatar Hekaben ohella niin **Polyksenestä** kuin **Andromakhestakin**.

Kävin katsomassa näytelmän ensi-iltaa seuraavassa näytöksessä. Kokemus oli kiinnostava

- näyttelijät olivat antaneet raivokkaimman la-
tauksensa ensi-illassa, tunnelma oli unenomainen
ja jollain tapaa uupunut. Tämä ei suinkaan ole
negatiivinen huomio, päinvastoin. Esitys antoi
tilaa ajattelulle ja omalle näkemykselle terävim-
män yrityksen pehmenneenä hieman. Maxwellin
teksti kertoo valloitetuista troijalaisista naisista,
jotka ovat olleet vangittuina pimeässä luolassa
kahdentoista viikon ajan, rypien omissa ulosteis-
saan, muutaman miehittäjän nöyryyttäessä heitä
ilta toisensa jälkeen tarjoilemalla unohduksen
antavaa "taikajuomaa", proosallisemmin viinaa.
Kreikkalaiset valloittajat ovat epätoivoisen raa-
koja väsymyksessään, odottaessaan tuulten nou-
sevan kotimatkaa varten. Vangitut naiset horjuvat
hulluuden rajamailla yrittäessään pimeässä luolassa
pitää itsensä koossa ja ihmisinä. **Hecuba**
odottaa poikaansa **Palidorusta** (Euripideella
Polydoros) pelastamaan äitinsä ja kostamaan
Troijan tuhon. Andromakhe haluaa vain saada lähelleen
pienen poikansa **Astyanaxin**. **Polyxene**
kaipaa uljasta prinssiä, **Akhillesta**. **Kassandra**
on umpihullu, ennustajaneito, jonka profetioita
kukaan ei usko. Hän ei kaipaa ketään mutta
janoaa kosta. Suhteellisuudentajunsa säilyttääkseen
naiset laulavat. He heräävät laulaen, nukah-
tavat lauluun. Naisten vartija **Kratos** halveksuu
naisten rituaalia mutta on jo salaa viehtynyt siihen
ja aivan erityisesti kuningatar Hekubaan, jota
hän kutsuu nimellä "Mother Rat". **Talthybius**,
kreikkalaisten sanansaattaja, on hyväntahtoinen

mutta heikko. Kynänsä ja lehtiönsä kanssa käsky-
jä riipustellen hän yrittää tehdä oikein mutta epä-
onnistuu, koska hänellä ei ole rohkeutta toimia
määräyksiä vastaan. Kreikkalainen sotapäällikkö
Agamemnon vihaa näennäisesti ennustajaneito
Kassandraa mutta kuitenkin tuntee vastustama-
tonta vetoa tyttöä kohtaan. Cassandra ja Polyxene
muistuttavat Agamemnonia hänen omasta hirvit-
tävästä syyllisyydestään: sotaretken alkajaisiksi
Agamemnon oli antanut uhrata **Artemiille** tyt-
tärensä **Ifigeneian**, jotta sotalaivasto saisi suotui-
sat tuulet matkalleen Troijaan. Vetoa Kassandraa
kohtaan tuntee myös **Mestor** (Euripideella
Polymestor), erikoinen camp-hahmo, kuningas,
joka himoaa niin rikkauksia kuin kaunista mut-
ta hullua Kassandraa morsiamekseen. Maxwell
hyödyntää tekstissään nerokkaasti Euripideen
näytelmien henkilöhahmoja: ne limittyvät toisiinsa
ja muuttuvat hätkähdyttävästi päällekkäisiksi,
kuten esimerkiksi Polyxenen ja Astyanaxin roo-
lit. Tulkinnassa on kaksi erityisen tehokasta ja sil-
miinpistävää ratkaisua: Maxwell ja Clifton ovat
jättäneet **Helenan** hahmon kokonaan pois näy-
telmästä; samoin kuoron. Helenaa, sodan "alku-
peräistä" syytä, ei edes mainita, mutta kuoro,
troijalaiset naiset, ovat kaiken aikaa läsnä, sillä
tietoisuus heistä kyyristelemässä pimeässä luolan
perukoilla varjostaa tulkintaa halki draaman kaa-
ren. Kuten Euripideella, myös Maxwellilla kunin-
kaalliset troijalaiset naiset ovat vain esimerkkejä
kollektiivisesta Troijan naisten kohtalosta.

Euripideen näytelmissä kaikki päättyy tuhoon,
eikä sen paremmin käy naisille Maxwellinkaan
tulkinnassa: Polyxene uhrataan Akhilleen haudal-
le, Hekuban poika Palidorus on kuollut - Mestor
on murhannut hänet pojan troijalaisten rikkauk-
sien vuoksi. Andromakhen poika Astyanax ta-
petaan, jottei hän tulevaisuudessa kostaisi troi-
jalaisten kohtaloa. Cassandra ja Andromakhe
lähtevät valloittajien matkaan. Ja lopulta Hekuba
menettää ihmisyytensä kostaessaan Mestorille
Palidoruksen kuoleman. Löyhästi mitaan sidottu
teksti ottaa vaikutteita englannin kielen murre-
rekistereistä. Se kuvaa niin naisten kuin kreikka-
laistenkin tunnetilaa, se on kireää, väsynyttä ja
äärimmilleen venytettyä. Se ei anna hetkeksikään
periksi. Troijalaisten naisten uupumus, antautu-
minen ja hajoaminen, mutta myös kauheimmasta
toivottomuudesta pursuava uhmakas ja piittaamaton
"rohkeus" pakottavat katsomaan näytel-
mää eri näkökulmista: myyttisestä, troijalaisesta,
kreikkalaisesta, modernista. Tässä näytelmässä

pahojaan tekevä mies saattaa joskus jopa epäillä tekojensa oikeutusta, mutta nurkkaan ajettu nainen kostaa mahdollisuuden saadessaan niin hyvälle, ajattele mattomille, pahoille kuin heikoillekin. Valitettavasti kyyninen 2000-luvun katsoja tietää, että todellisten naisten viitekehyksessä, todellisissa sodissa, ei ole mahdollisuutta sen enempää Euripideen *Hekaben* kuin Maxwelllin näytelmänkään mukaiseen loistavan katkeraan, kauhean kostonvimmaiseen ratkaisuun, ainoastaan kauheimpaan toivottomuuteen. Euripideen *Troijan naiset* kuvaa sodan tragediää mustimillaan, mutta tragedian sota ei ole koskaan niin mustaa kuin todellisuus.

Sofokleen *Antigone* on antiikin draamojen joukossa erityistapaus: sitä on esitetty kirkkaasti enemmän kuin mitään muuta säilyneistä kreikkalaisista tragedioista sadan viime vuoden aikana. Näytelmän teemat – diktatuurit, tyrannia, kunnia, yksilön rohkeus – puhuttelevat, suorastaan vaativat ottamaan kantaa nykymaailman tapahtumiin. Muiden muassa **Jean Anouilh**, **Bertolt Brecht** ja **Seamus Heaney** ovat kääntäneet ja/tai kirjoittaneet omat versionsa tästä näytelmästä. *Antigone* on tällä hetkellä myös tutkituimpia antiikin tragedioita, erityisesti draaman vastaanoton tutkimuksessa. Kassandrateatterin *Antigone* sai ensi-iltansa 23.3.2011 Korjaamolla. Esitys perustui Kirsti Simonsuuren tuoreeseen käännökseen näytelmästä, jonka Like-kustannus myös julkaisi tänä keväänä. Kassandrateatterin tuotantoryhmällä oli tässä suhteessa huomattava etu puolellaan; Simonsuuren kyky kääntää kreikkalaista tragediaa alkukielestä suomeen on vertaansa vailla. Vanha kreikka on äärettömän vaikea kieli, mutta Simonsuuren tekstissä kielelliset nyanssit tulevat esiin vaivattomasti, käännös säilyttää alkukielen särmikkään mutta äärettömän sujuvan kauneuden, ottaen irti kaiken kreikan ja suomen vastavuudesta. Simonsuuren tekstiä oli nautinto lukea; hän on runoilija, joka pystyy hahmottelemaan toisen runoilijan näkemystä seuraten omaa, todellista tulkintaansa tekstistä.² Kassandrateatterin näyttämöversio ei kuitenkaan yltänyt samalle tasolle näytelmätekstin käännöksen kanssa. Olin odottanut paljon Ritva Siikalan ohjauksesta; näennäisesti kaikki toimi, mutta katharsis jäi puuttumaan.

Sofokleen *Antigone* (n. 442 e.a.a.) kertoo Theban kuningas **Oidipuksen** tyttärestä **Antigonesta**, joka kaupungin hallitsijan **Kreonin** käskyn vastaisesti hautaa sisällissodan jälkeen

veljensä **Polyneikeen**. Antigonen sisar **Ismene** yrittää taivutella Antigonea luopumaan suunnitelmastaan, mutta sisar pysyy päätöksessään järkkymättä. Antigone jää kiinni teostaan, ja hänet suljetaan elävältä hautakammioon, jossa hän hirttäytyy. Kreonin poika **Haimon**, Antigonen rakastettu, tekee tämän vuoksi itsemurhan. Kreon tajuaa järkähtämättömyytensä seuraukset vasta Haimonin kuoltua.

Siikalan ohjauksessa korostuivat näytelmän monikulttuurisuuteen liittyvät kysymykset: kuka on kansalainen, kuka on oikeutettu sanomaan mielipiteensä, saati vaatimaan sen toteutusta? Mitä on valta, kuka on siihen oikeutettu, ja millä perusteilla? Antigonen (Marika Westerling) ja Ismenen (Eija Ahvo) väittelyä veljen hautaamisesta säästävät Aki Suzukin japaniksi kommunikoiva hahmo sekä nigerialais-ghanalaista sukua oleva Richmond Ghansah, ilmiömainen tanssija. Kassandrateatterin monikulttuurinen agenda tulee esille erityisesti näyttelijöiden tanssi- ja lauluosuuksissa, jotka ottavat näytelmässä kuoron paikan, ja nämä ovatkin mielestäni esityksen parasta antia. Hauras ja pieni Antigone lasinkirkkaine äänineen, vastenmielisen pompöösi, julma ja jästipäinen Kreon (Kalle Holmberg) ovat erinomaisesti rakennettuja hahmoja. Valitettavasti tulkinta kärsii ohjauksesta, joka panee näyttelijät puhuttelemaan yleisöä, ei suinkaan toisiaan. Tämä saattaa olla tehokeino, jolla on haluttu korostaa näytelmän antiikin aikaista alkuperää, mutta mielestäni se ei toimi. Näytelmän teho alkaa tientyä vasta Haimonin (Richmond Ghansah) ja Kreonin väittelyssä mutta herpaantuu taas kohti loppua, jolloin esiintyjät siirtyvät jälleen puhuttelemaan yleisöä. Kenties *Antigonen* tarkoituksena oli alleviivata esiintyjien ja yleisön välistä vuorovaikutusta. Minun kohdallani se ei onnistunut. Kassandrateatterin *Antigone* puhutteli, herätti ajatuksia, pakotti pohtimaan vallan ja sen käytön seuraamuksia - mutta jätti vaille katharsista. ■

LOPPUVIITTEET

¹ Euripideen *Troijan sodan* jälkeisistä tapahtumista kertovien näytelmien joukkoon kuuluu lisäksi myös Hektorin lesken kohtaloa kuvaava *Andromakhe* (n. 425 e.a.a.).

² Suositellen kaikille asiasta kiinnostuneille Simonsuuren käännöstä Aiskhyloksen *Oresteia*-trilogiasta (Tammi, 2003). *Antigone* on taidokas käännös, mutta oma mielipiteeni on, että todella hieno käännös syntyy todella suuresta tekstistä.

Kirja-arvostelu

KARTHAGOLAINEN PETTÄÄ AINA

Jukka M. Heikkilä

**Karthago
Karisto 2011**

ROOMAN JA KARTHAGON välillä käytiin kolme veristä sotaa vuosien 264 ja 146 eKr. välisenä aikana. Historioitsija Polybios kertoo ensimmäisen puunilaissodan tapahtumia *Historiai*-teoksen ensimmäisessä kirjassa. Hän kertoo, kuinka spartalainen palkkasoturi **Ksanthippos** nousi Karthagon sotajoukon päälliköksi ja ohjasi joukkonsa taisteluun roomalaisen konsulin **Marcus Atilius Reguluksen** johtamia joukkoja vastaan. Tämä Tunesin tasangolla vuonna 256 eKr. käyty taistelu tarjoaa historiallisen taustan **Jukka M. Heikkilän** uudelle antiikin maailmaan sijoittuvalle romaanille *Karthago*.

Karthago jatkaa Heikkilän historiallisten romaanien sarjaa. Hänen aiemmat teoksensa ovat *Merikonsuli* (1995), *Tyranni* (1997), *Antigonos, jumalten poika* (2000), *Arkhimedes, syrakusalainen* (2003), *Augustuksen kisat* (2006, ks. *Helikon* 2/2006) sekä *Germania* (2008, ks. *Helikon* 2/2008). Toisin kuin edellisissä romaaneissaan Heikkilä sijoittaa uuden kirjansa tapahtumat entistä tiukemmin historiallisiin henkilöihin ja tapahtumiin, fiktiolla sopivasti maustettuna.

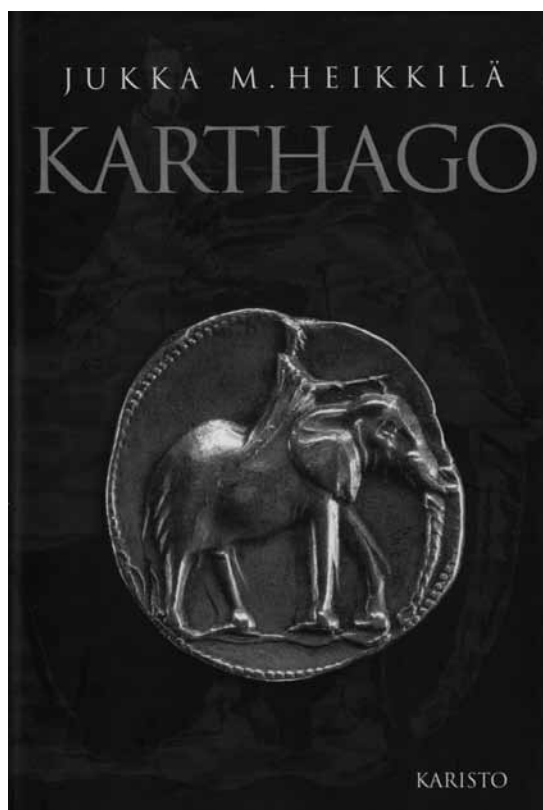
Kirjan päähenkilö Ksanthippos on tiukan spartalaisen sotilaskoulutuksen kasvatti. Lukuisten sotien paaduttama, kuolemaa halveksuva palkkasotilas etsii elämälleen uutta suuntaa, kun kohtalo ohjaa hänen tielleen nuoren kreikkalaisen taiteilijan **Moskiohionin**, josta tulee hänen aseenkantajansa. Ilmaan heitetyt arpaluut määrävät Ksanthippoksen suuntaamaan kulkunsa lännen maille ja pestautumaan Karthagon sotajoukkoon.

Matkalla kaksikko kohtaa karthagolaisen ylimysnaisen **Malthaken** ja tämän hempeän seura-neidin **Proton**. Vaikka Ksanthippos pyrkii saavuttamaan elämässään epikurolaisen filosofian mukaista mielenrauhaa, sulaa karskea sotilas yli-

mynaisen kosiskelun edessä. Ennen aidon rakkauden löytämistä on Ksanthippoksen tartuttava viimeisen kerran aseisiin ja käytävä sotaan roomalaisia vastaan.

Lähtöasetelmaltaan ja juonenkäänteiltään *Karthago* poikkeaa positiivisesti Heikkilän edellisistä töistä. Kirjailija rakentaa romaaninsa henkilöhahmoja aiempaa syvällisemmin, vaikka kuvaukset ajautuvatkin toisinaan kiertämään samaa kehää. Heikkilän ehdoton ansio on jälleen historiallisen aineiston hyödyntäminen ja sotatoimien kuvaaminen, sillä kerronta on parhaimmillaan karthagolaisten sotanorsujen tömistellessä tomuisella sotatantereella kohti roomalaisen jalkaväen rivistöä. ■

Maija Holappa

Elokuva-arvostelu

KOTKA (THE EAGLE, 2011)

VUONNA 140 J.KR. nuori kenturio Marcus Flavius Aquila (sic!) (**Channing Tatum**) lähtee brittiläisen orjansa Escan (**Jamie Bell**) kanssa Hadrianuksen muurin tuolle puolen Skotlannin ylämaille etsimään isänsä komentaman ja sille tielle kadonneen yhdeksannen legioonan sotamerkkiä (aquila), kotkaa, ja näin palauttamaan sukunsa kunnian. Matkalla miesten uskollisuus ja ystävyys joutuu koetukselle, kun he joutuvat vaihtamaan osia selvitäkseen kotkan varastaneen hyljekansan (lähinnä kai piktien) parissa. Tarina pohjaa löyhästi tositahtumiin, sillä noin vuonna 60 j.Kr. Rooman yhdeksäs legioona tuhoutui taistelussa Britanniassa, kuten Tacitus kertoo (Annales 14, 29-32). Tacituksen mainitsemaa brittien suorittamaa sotavankien uhrausta kuvataan myös elokuvassa. Muuten tapahtumat ja henkilöt ovat täysin fiktiivisiä.

Kevin Macdonaldin (mm. *The Last King of Scotland*) ohjaama ja **Rosemary Sutcliffin** romaaniin (*Eagle of the Ninth*, 1954) perustuva elokuva on synkkä ja realistinen, siis aivan eri kastia kuin viime aikojen sarjakuvamaiset ja erikoistehosteilla täyteen ahdetut toimintaspektaakkelit kuten *Titaanien taistelu* (2010), *Percy Jackson -salamavaras* (2010), *Troija* (2004) tai *300* (2006). Elokuva onnistuu myös välttämään pahimpia kliseitä ja arvattavimpia juonenkäänteitä kunnioitettavalla tavalla: katsojan suureksi yllätykseksi/pettymykseksi Marcuksen isä ei löydykään hengissä ylämailta eikä näin ollen odotettua "Luke, I am your father"-kohtausta koskaan tule. Ohjaaja on myös jättänyt yleensä Hollywood-elokuville pakollisen romanttisen sivujuonen pois, eikä elokuvassa muutenkaan juuri naisia näy. Myös lähes pakolliseksi sandaalieepoksissa tullut runollis-taiteellinen vaeltelu viljapellossa ulisevan musiikin soidessa (esim. *Gladiattori* (2000) tai *300* (2006)) puuttuu kokonaan. Onneksi sentään utuisia takauma- tai muistojaksoja elokuvassa on senkin edestä. Hieno piirre on myös se, että hyljekansa puhuu gaelia eikä eng-

lantia, vaikka toisaalta, jos lähtee tälle *Passion of the Christ*-linjalle, niin ehkä myös roomalaisten olisi pitänyt puhua latinaa englannin sijaan. Ongelmallista on myös, että piktit, mikäli hyljekansalla heitä tarkoitetaan, eivät käsittääkseni puhuneet gaelia, mutta ohjaajan tarkoitus onkin todennäköisesti ollut vain tuoda esille, että roomalaiset ja hyljekansa eivät pystyneet ymmärtämään toisiaan. Roomalaisten tai roomalaisen legioonalaisleirin kuvaaminen on elokuvassa tehty harvinaisella pieteetillä ja etenkin leiri näyttää oppikirjaesimerkiltä. Hyljekansan kuvaamisessa taas oli ehkä luotettu enemmän shokkiefektiin: hylkeen nahkoihin ja luihin sonnustautuneet, kokonaan harmaan mudan peitossa ja irokeesit heiluen juoksevat soturit kieltämättä ovat elokuvan mieleenpainuvinta antia.

Yksi elokuvan suurimmista ongelmista on ilmeetön pääosan esittäjä Channing Tatum, jonka lihakset eivät tunnu riittävän moniongelmaisen Marcus Flavius Aquilan esittämiseen. Escaa esittävä Jamie Bell pärjää roolissaan hieman paremmin, ja onneksi näyttelijöiden välinen kemia pelaa suhteellisen hyvin. Näyttelemisen tasoa parantamaan on elokuvaan palkattu veteraaninäyttelijä **Donald Sutherland**, joka on luonnollisesti hyvä roolissaan Marcuksen setänä, vaikkakin koko roolihahmon tarkoitus elokuvassa jää katsojalle vähän hämärän peittoon. Myös tuntemattomampi **Tahar Rahim** hyljekansan prinssinä on erinomainen. Elokuvan toinen suuri

ongelma on sen ajoittainen tylsyys. Kun Marcus ja Esca rämpivät mudassa ja juoksevat sateisessa metsässä toista tuntia, katsojalle tulee mieleen, että vähän vähemmälläkin olisi ymmärtänyt, että Skotlannissa on huono sää ja sataa paljon. Kuitenkin keskimäärin kaikki elokuvassa menee hyvin viimeiseen kohtaukseen asti, jonka viimeiset repliikit ovat niin käsittämättömän typerät ja elokuvaan sopimattomat, kuin jostain buddy-komediasta, että ei voi muuta kuin ihmetellä, miten ohjaaja on voinut päästää kohtauksen käsistään. Jos elokuvalla pitäisi tähtiä, sandaaleja tai miekkoja jakaa, niin viimeinen kohtaus verottaisi niistä ainakin yhden. ■

Laura Aho

SUOMEN ATEENAN-INSTITUUTIN YSTÄVÄT R.Y.

Toimintakertomus vuodelta 2010

1. Yhdistyksen toiminnan tavoitteet: Yhdistys on kertomusvuonna kaikessa toiminnassaan pyrkinyt lisäämään jäsenistönsä keskuudessa kreikkalaisen antiikin ja Bysantin sekä nykyajan kulttuurin että historian tuntemusta sekä informoimaan jäseniään Suomen Ateenan-instituutin piirissä meneillään olevasta tutkimuksesta ja sen tuloksista tavoitteenaan instituutin työn tukeminen. Vuosittaisen tutkimusapurahan välityksellä yhdistys on edistänyt instituutin piirissä tapahtuvaa tutkimusta.

2. Yhdistyksen jäsenistö: Kertomusvuoden 2010 päättyessä yhdistyksen todettiin saaneen noin 300 jäsenmaksusuoritusta (vuonna 2009 201 + vuoden 2010 alussa kirjautuneet 87). Varsinainen jäsenmäärä on aina jonkin verran suurempi kuin maksusuoritusten määrä (perhejäsenyys = kaksi henkilöä samasta taloudesta).

3. Yhdistyksen johtokunta: Yhdistyksen johtokuntaan kuuluivat v. 2010 suurlähettiläs **Ralf Friberg** (pj.), FT **Cecilia af Forselles**, prof. **Jaakko Frösén**, OTK **Eero Heimolinna** (vpj.), FT **Vesa-Pekka Herva**, FM **Saara Kauppinen**, FM **Ulla Di Mariano**, FM **Päivi Lammi** (siht.),

FM **Robert Luther**, FM **Samuli Nuotio**, FM **Sisko Penttilä**, FT **Timo Sironen** ja FM **Vesa Vahtikari**. Johtokunta kokoontui 8 kertaa vuoden 2010 aikana.

4. Yhdistyksen talous: Yhdistys on rahoittanut toimintaansa jäsenmaksuilla sekä matkojen osanottajilta stipendirahastoa varten perityillä lisämaksuilla. Yhdistyksen taloutta on syytä luonnehtia vakaaksi.

5. Vuosikokous: Vuosikokous pidettiin 24.3.2010 Helsingin yliopiston Porthanian opettajien kahviossa (Yliopistonkatu 3, 2. krs). Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin Ralf Friberg.

Yhdistyksen puheenjohtaja esitteli kokoukselle yhdistyksen toimintakertomuksen ja tuloslaskelman vuodelta 2009 sekä tilintarkastajan lausunnon, jotka hyväksyttiin. Yhdistyksen johtokunnalle ja muille tilivelvollisille myönnettiin tili- ja vastuuvapaus. Vahvistettiin vuoden 2010 toimintasuunnitelma.

Jäsenmaksut päätettiin pitää ennallaan (25 €/henkilöjäsenyys, 10 €/opiskelijajäsenyys ja 30 €/perhejäsenyys). Hyväksyttiin tulo- ja menoarvio vuodelle 2010.

Kokous valitsi yhdistyksen puheenjohtajaksi Ralf Fribergin. Erovuorossa olleista johtokunnan jäsenistä (Ulla Laitakari, Timo Sironen, Jaakko Frösén ja Maija-Liisa Niemi) Niemi on ilmoittanut, ettei ole käytettävissä. Johtokunnan varsinaisiksi jäseniksi vuosikokous valitsi FT Cecilia af Forsellesin, FM Ulla Laitakarin, dos. Timo Sirosen ja prof. Jaakko Frösénin. Tilintarkastajaksi valittiin Kalle Korhonen ja varatilintarkastajaksi Sirkka Lassila.

6. Yhteydenpito jäseniin: Yhdistys on pitänyt yhteyttä jäseniinsä jäsenlehtensä *Helikonin*, jäsenkirjeiden, kulttuurimatkojen ja esitelmätilaisuuksien välityksellä. Jäsenkirjeitä lähetettiin vuonna 2010 kaksi. Yhdistyksen järjestämistä esitelmätilaisuuksista on lisäksi tiedotettu erikseen mm. sähköpostilistojen ja lehtien tapahtumapalstojen kautta.

7. Helikon: Jäsenlehti *Helikon* ilmestyi vuonna 2010 kaksi kertaa. Päätoimittajana toimi FM Vesa Vahtikari. Lehden toimituskuntaan kuuluivat **Anneli Brown**, Ralf Friberg, **Mika Hakkarainen**, **Maija Holappa**, **Martti Leiwo** ja **Pekka Matilainen**.

8. Esitelmätilaisuudet: Yhdistys järjesti kertomusvuonna seuraavat esitelmätilaisuudet:

- 24.2.2010 klo 17.15 FM **Tiina Hiekkalinna** esitelmöi aiheesta *Naisten puhe kreikkalaisen kirjallisuuden anekdoottikertomuksissa*.
- 24.3.2010 vuosikokouksen jälkeen, noin klo 18, yhdistyksen puheenjohtaja, suurlähettiläs Ralf Friberg esitelmöi aiheesta *Suomi ja junta*.
- 13.4.2010 klo 18-20 *Mare Nostrum*, jonka teemana on viini. Järjestämisvuorossa on Suomen Lähi-idän instituutin ystävät. Tilaisuudessa FT **Manna Satama** esitelmöi Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n edustajana aiheesta *Dionysos, viini ja ekstaasi*.
- 19.5.2010 klo 17.15 yhdistyksen vuoden 2009 stipendiaatti, FM **Juho Wilskman**

esitelmöi aiheesta *Ristiritarit Kreikassa: Akhaian ruhtinaskunta ja alusmaat 1204-1311*.

- 13.10.2010 klo 17.15 Dos. **Ristopekka Pennanen** kertoo diktatuurin aikaisesta musiikkipolitiikasta: *Näkökulmia kenraali Metaxasin diktatuurin (1936-1941) musiikkipolitiikkaan*.
- 10.12.2010 prof. Jaakko Frösén pitää yleisöluennon *Ajankohtaista Petrasta. Hiiltyneestä papyrusarkistosta Aaroninvuoren kaivauksiin*.
- 18.11.2010 sovittu esitelmä peruuntui.

9. Matkat ja muut tilaisuudet: Yhdistys järjesti kertomusvuonna seuraavat matkat ja tilaisuudet:

- Jäsenristeily 27.3.-3.4.2010 kohteina Kreeta, Kusadasi, Santorini, Ateena, Messina, Malta.
- Jäsenristeily 30.10.-06.11.2010 kohteina Iraklion, Aleksandria, Port Said, Limassol, Antalya, Rodos, Iraklion.
- Jäsenristeily 06.11.-13.11.2010 kohteina Iraklion, Aleksandria, Port Said, Suez, Aqaba, Sharm el-Sheikh.
- Kaikkien risteilyjen matkanjohtajana toimi prof. Jaakko Frösén.

10. Stipendi: Yhdistys myönsi 3 000 euron stipendin täysimääräisenä FM **Kimmo Kovalle** väitöskirjatyöhön Kreikassa. Kovalen väitöskirjan aihe on *The Origins and Development of Scale Systems in Ancient Greek Music*.

11. Yhteydet muihin järjestöihin: Yhteistyö Villa Lanten ystävät ry:n ja Lähi-idän instituutin ystävät ry:n kanssa liittyi yhteisten tapahtumien suunnitteluun.

Helsingissä 23.3.2011

Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n puolesta

Ralf Friberg (pj.)

Päivi Lammi (siht.)

Vuoden 2011 toimintasuunnitelma

1. Yhdistyksen toiminnan tavoitteet: Yhdistys pyrkii alkaneena toimintavuotena levittämään kiinnostusta kreikkalaisen antiikin ja Bysantin sekä nyky-Kreikan kulttuuriin ja historiaan. Toimintaansa yhdistys kohdistaa myös jäsenkuntansa ulkopuolelle. Yhdistys tukee ja tekee tunnetuksi Suomen Ateenan-instituuttia ja sen piirissä suoritettavaa tutkimustyötä.

2. Helikon: Yhdistyksen jäsenlehti *Helikon* ilmestyy kahdesti vuodessa. Päätoimittajana toimii FM **Vesa Vahtikari** apunaan toimituskunta (**Anneli Brown, Ralf Friberg, Mika Hakkarainen, Maija Holappa, Martti Leiwo, Pekka Matilainen**).

3. Matkat: Yhdistys järjestää 15.-22.10.2011 yhteistyössä Kristina Cruisesin kanssa jäsenristeilyn, "viiden valtion visiitti". Kohteina ovat Iraklion (Kreikka), Kusadasi (Turkki), Santorini (Kreikka), Durres (Albania), Bari (Italia) ja Dubrovnik (Kroatia). Risteilyn matkanjohtajana toimii prof. **Jaakko Frösén**.

4. Yleisötilaisuudet: Yhdistys pyrkii järjestämään sekä Helsingissä että muualla Suomessa yhdistyksen painopisteisiin sopivia esitelmätilaisuuksia, teatteri-iltoja, näyttelyvierailuja ja muita tapahtumia niin kevään kuin syksyinkin aikana.

Varmistuneet tapahtumat:

- 23.3.2011 vuosikokouksen jälkeen, klo 18.15, Suomen Ateenan-instituutin johtaja, dos. Martti Leiwo esitelmöi *Antiikin soittimista*.
- 13.4.2011 klo 17-20 *Mare Nostrum*, jonka teemana on Välimeri talousalueena. Järjestämisvuorossa on Suomen Ateenan-instituutin ystävät. Tilaisuudessa entinen europarlamentaarikko Esko Seppänen esitelmöi Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n edustajana.

- 4.5.2011 kirjailija **Jukka. M. Heikkilä** kertoo uusimmasta romaanistaan *Karthago, historiallinen romaani*.
- Toukokuussa 2011 **Jussi Korhonen** esitelmöi **Konstandínos Kaváfisin** runoudesta. hakasulkeisiin [Tilaisuus jouduttiin peruuttamaan.]
- 9.12.2011 prof. Jaakko Frösén pitää yleisöluennon *Ajankohtaista Petrasta. Hiiltyneestä papyrusarkistosta Aaroninvuoren kaivauksiin*.

5. Stipendi: Vuonna 2011 myönnetään 3 000 euroa yhtenä apurahana tutkijalle Kreikassa tehtävää tutkimustyötä varten.

6. Yhteydet muihin järjestöihin: Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry. toimii yhteistyössä Villa Lanten ystävät ry:n ja Lähi-idän instituutin ystävät ry:n kanssa. Yhteistyötä pyritään kehittämään mahdollisuuksien mukaan.

7. Jäsentedotus: *Helikonissa* julkaistaan muun aineiston ohella yhdistyksen toimintaa koskevia tiedotuksia, yhteenvetoja yhdistyksen järjestämisestä esitelmistä sekä jäsenten kirjoituksia. Jäsenlehden lisäksi jäsenille lähetetään jäsenkirjeitä, jotka sisältävät ajankohtaista tietoa yhdistyksen toiminnasta. Jäsenkirjeet lähetetään halukaille sähköpostitse. Yhdistyksen järjestämistä esitelmätilaisuuksista tiedotetaan lisäksi mm. sähköpostilistojen ja lehtien tapahtumapalstojen kautta.

8. Talous: Yhdistys rahoittaa toimintansa edelleen pääosin jäsenmaksuilla. Matkoihin osallistuvilta tullaan edelleen perimään lisämaksu yhdistyksen stipendiä varten. Alkaneen toimintavuoden tulot ja menot ilmenevät erillisestä tulo- ja menoarviosta.

Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n puolesta

Ralf Friberg (pj.)

Päivi Lammi (siht.)

Jäsenkysely

- 1) Ikäsi
- 2) Sukupuolesi
- 3) Koulutuksesi
- 4) Asuinpaikkasi
- 5) Milloin liityit jäseneksi?
- 6) Miksi liityit jäseneksi (ystävän suosituksesta/olin matkalla/olin kuuntelemassa esitelmää/jokin muu syy)?
- 7) Oletko käynyt yhdistyksen jäsenmatkalla/matkoilla? Olitko tyytyväinen matkaan/matkoihin?
- 8) Oletko aikeissa joskus osallistua yhdistyksen järjestämälle matkalle? Minne haluaisit yhdistyksen järjestävän matkan/matkoja?
- 9) Oletko käynyt kuuntelemassa yhdistyksen järjestämiä esitelmiä? Oletko tyytyväinen yhdistyksen esitelmätarjontaan.
- 10) Minkälaisia esitelmiä toivoisit yhdistyksen järjestävän ja mistä aiheista?
- 11) Onko yhdistyksen järjestämiä esitelmätilaisuuksia sinusta tarpeeksi usein, liian usein vai liian harvoin? Onko esitelmien ajankohta (yleensä arki-iltoina) sinusta hyvä?
- 12) Onko sinulla mielessäsi erityisiä ruusuja ja risuja tai parannusehdotuksia, jotka koskevat yhdistyksen jäsenmatkoja ja esitelmiä?
- 13) Luetko *Helikonia* mielelläsi vai jääkö se sinulta usein lukematta vai selaatko sen vain nopeasti?
- 14) Oletko tyytyväinen *Helikonin* juttujen kirjoon ja tasoon?
- 15) Oletko tyytyväinen lehden ulkoasuun?
- 16) Mistä aiheista toivoisit enemmän kirjoituksia *Helikoniin*? Mistä aiheista toivoisit vähemmän kirjoituksia *Helikoniin*?
- 17) Olisitko kenties itse halukas joskus kirjoittamaan lehteen?
- 18) Onko sinulla mielessäsi erityisiä ruusuja ja risuja tai parannusehdotuksia, jotka koskevat *Helikonia*?
- 19) Mitä mieltä olet yhdistyksen vuosittain jakamasta stipendistä?
- 20) Mitä muuta toimintaa haluaisit yhdistyksen järjestävän (teatterikäyntejä/museokäyntejä/mitä muuta)?
- 21) Onko yhdistyksen jäsenmaksun suuruus sinusta sopiva? Koetko saavasi sille vastinetta?
- 22) Minkä kysymyksen olisit mielelläsi nähnyt tässä jäsenkyselyssä ja vastauksesi siihen?

Kyselyyn voi vastata 31.8.2011 mennessä joko postitse tai sähköpostitse.

Täytä, leikkaa irti ja postita tämä *Helikonin* sivu osoitteeseen: Vesa Vahtikari, Helminkatu 4 B 20, 00550 Helsinki tai lähetä vastauksesi sähköpostilla osoitteeseen vesa.vahtikari@helsinki.fi.

Tämä kysely lähetetään myös postitse seuraavan jäsenkirjeen yhteydessä sekä sähköpostilla niille jäsenille, jotka ovat tilanneet sähköisen jäsenkirjeen. Jos et halua tuhota lehteäsi etkä saa sähköistä jäsenkirjettä, voit täyttää ja postittaa paperisena saapuvan jäsenkirjeen mukana tulevan kyselylomakkeen. Kaikkien vastanneiden kesken arvotaan johtokunnan seuraavassa kokouksessa päätettävä palkinto ja kyselyn tulokset julkaistaan syksyn *Helikonissa*.

1.2. instituutin harjoittelija, **Virve Nyysönen**, graafinen suunnittelija (AMK), aloitti neljän kuukauden mittaisen harjoittelunsa.

1.2. instituutin Cimo-harjoittelija, arkeologian opiskelija **Sarianna Kivimäki** Oulun yliopistosta, aloitti viiden kuukauden mittaisen harjoittelunsa.

17.2. **Juhana Leiwo** Aalto-yliopiston Sähkötekniikan korkeakoulusta piti instituutissa esitelmän *Locating buried structures with ground penetrating radar*.

23.2. instituutissa esitettiin kreikkalainen dokumenttielokuva *Colossi of Love*.

8.–9.3. instituutissa pidettiin jatkokoulutusseminaari Helsingin yliopiston klassillisen filologian laitoksen jatko-opiskelijoille.

10.3. FT **Hilla Halla-aho** Helsingin yliopistosta piti instituutissa esitelmän *Authors and scribes in private letters on papyrus*.

7.4. FT **Marja Vierros** Helsingin yliopistosta piti instituutissa esitelmän *Greek grammar as a stumbling stone in Hellenistic Egypt*?

3.5. järjestettiin instituutissa Nikos Gatsos -ilta, jossa kirjailija **Markku Pääskynen** puhui **Nikos Gatsosin** runoista ja suomentamastaan Amorgos-runoelmasta.

9.-10.5 järjestettiin instituutissa seminaari *Updating the Sociology of Language in the Balkans* (Suomen Akatemian projekti, johtajana prof. **Jouko Lindstedt**).

19.5. järjestettiin instituutin vuosijuhla. Juhlapuhujana oli dosentti **Björn Forsén** Helsingin yliopistosta. Hänen esitelmänsä aiheena oli *Thesprotia: Expedition: Seven Years of Archaeological Field Work*.

Vuosikokous pidettiin 23.3.2011 Helsingin yliopiston päärakennuksen auditoriossa II. Kokouksen puheenjohtajaksi valittiin yhdistyksen puheenjohtaja **Ralf Friberg**. Yhdistyksen puheenjohtaja esitti kokoukselle yhdistyksen toimintakertomuksen ja tuloslaskelman vuodelta 2010 sekä tilintarkastajan lausunnon, jotka kaikki hyväksyttiin. Yhdistyksen johtokunnalle ja muille tilivelvollisille myönnettiin tili- ja vastuuvapaus. Vahvistettiin vuoden 2011 toimintasuunnitelma.

Yhdistyksen vuoden 2011 stipendi myönnettiin FM **Esko Tikkalalle** Kreikassa tapahtuvaan tutkimustyöhön. Hänen väitöskirjansa aiheena on *"Neos Hekatompedos – a Hundred-Footer? Architectural Metrology and Early Monumental Temples in Greece"*.

Jäsenmaksut päätettiin pitää ennallaan. Jäsenmaksut vuodelle 2011 ovat: Perusjäsenyys 25 €. Opiskelijajäsenyys 10 €. Perhejäsenyys (sammassa taloudessa 2 jäsentä) 30 €.

Hyväksyttiin tulo- ja menoarvio vuodelle 2011.

Yhdistyksen puheenjohtajaksi valittiin suurlähtetilas **Ralf Friberg**. Muut johtokunnan jäsenet ovat **Marina Borgström**, **Cecilia af Forselles**, **Jaakko Frösén**, **Eero Heimolinna**, **Vesa-Pekka Herva**, **Saara Kauppinen**, **Ulla Laitakari**, **Pirkko Lilius**, **Samuli Nuotio**, **Timo Sironen**, **Vesa Vahtikari** ja **Päivi Lammi** (sihteeri).

Kokouksen jälkeen Suomen Ateenan-instituutin johtaja, dos. **Martti Leiwo** esitelmöi Antiikin soittimista.

13.4. järjestettiin Välimeren alueen instituutien ystävähdistysten yhteinen jäsenilta Mare Nostrum, jonka teemana oli Välimeri talousalueena. Järjestämisvuorossa oli Suomen Ateenan-instituutin ystävät. Tilaisuudessa entinen europarlamentaarikko **Esko Seppänen** esitelmöi Suomen Ateenan-instituutin ystävät ry:n edustajana.

4.5. kirjailija **Jukka. M. Heikkilä** kertoi uusimmasta romaanistaan *Karthago*, historiallinen romaani.

FINLANDE
PMM
883219

